ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GIOVANNI PITRUZZELLA
της 28ης Μαΐου 2020 [1]

Υπόθεση C-556/19

Société ECO TLC
κατά
Ministre de la transition écologique et solidaire
παρισταμένης της
Fédération des entreprises du recyclage

[αίτηση του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Γαλλία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κρατικές ενισχύσεις – Διευρυμένη ευθύνη των παραγωγών – Οργανισμός οικολογικής διαχείρισης ο οποίος έχει λάβει από τις δημόσιες αρχές την έγκριση να εισπράττει χρηματικές εισφορές από τους διαθέτοντες συγκεκριμένα προϊόντα στην αγορά προκειμένου να μεριμνά, για λογαριασμό τους, για την εκπλήρωση της εκ του νόμου υποχρεώσεώς τους επεξεργασίας των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά – Χρηματοδοτικές ενισχύσεις που ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης καταβάλλει στους συμβεβλημένους φορείς διαλογής – Έννοια των "κρατικών πόρων" – Υποχρεωτικές εισφορές – Δημόσιος έλεγχος των πόρων – Ύπαρξη αρκούντως άμεσης σχέσεως μεταξύ του πλεονεκτήματος και μιας, τουλάχιστον δυνητικής, μειώσεως των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού»

1. Συνιστά ο μηχανισμός διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών ο οποίος εφαρμόζεται στη Γαλλία για τη διαχείριση των αποβλήτων από κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα ενδύσεως, λευκά είδη οικιακής χρήσεως και υποδήματα (στο εξής: προϊόντα TLC) καθεστώς κρατικών ενισχύσεων κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ;

2. Αυτό είναι, κατ' ουσίαν, το ερώτημα που έθεσε στο Δικαστήριο το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία) με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που αποτελεί αντικείμενο των παρουσών προτάσεων.

3. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο αντιμετωπίζει για πρώτη φορά το ζήτημα της σχέσεως μεταξύ, αφενός, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και, αφετέρου, του καθεστώτος διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών το οποίο εισήχθη στο δίκαιο της Ένωσης με την οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών [2].

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 ΕΕ 2008, L 312, σ. 3. Η εν λόγω οδηγία τροποποιήθηκε επανειλημμένως, και προσφάτως με την οδηγία (ΕΕ) 2018/851 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα (ΕΕ 2018, L 150, σ. 109).

4. Έκφραση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», θεμελιώδους αρχής στον τομέα του περιβάλλοντος την οποία καθιέρωσε το άρθρο 191, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το καθεστώς διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της νομοθεσίας της Ένωσης στον τομέα της διαχειρίσεως των αποβλήτων. Το εν λόγω καθεστώς συνεπάγεται δέσμη μέτρων που λαμβάνονται προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι παραγωγοί προϊόντων φέρουν την οικονομική και ενδεχομένως την οργανωτική ευθύνη για τη διαχείριση του σταδίου του κύκλου ζωής ενός προϊόντος κατά το οποίο στάδιο το προϊόν έχει καταστεί «απόβλητο» [3]. Αποτελεί ένα από τα μέσα που θα συμβάλλουν ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να έλθει πιο κοντά σε μια «κοινωνία ανακύκλωσης» που θα επιδιώκει την αποφυγή της δημιουργίας αποβλήτων και τη χρησιμοποίηση των αποβλήτων ως πόρων [4], με την προοπτική της δημιουργίας μιας κυκλικής οικονομίας [5].

5. Στην υπό κρίση υπόθεση, μεταξύ των διαφόρων καθεστώτων διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών που θεσπίστηκαν στη Γαλλία [6], το καθεστώς που αφορά τα προϊόντα TLC τίθεται υπό αμφισβήτηση υπό το πρίσμα της συμβατότητάς του με τους κανόνες της Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων. Η εταιρία Eco TLC, ο μοναδικός εγκεκριμένος στη Γαλλία οργανισμός οικολογικής διαχείρισης ο οποίος μεριμνά, για λογαριασμό των παραγωγών προϊόντων TLC, για την εκπλήρωση της εκ του νόμου υποχρεώσεώς τους επεξεργασίας των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά, κατέθεσε ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας) αίτηση ακυρώσεως της υπουργικής αποφάσεως του 2017 με την οποία αναπροσαρμόστηκε το ποσό μιας από τις ενισχύσεις που η εν λόγω εταιρία οφείλει να καταβάλλει στους συμβεβλημένους με αυτήν φορείς διαλογής. Η Eco TLC υποστηρίζει ότι το εν λόγω καθεστώς διευρυμένης ευθύνης θεσπίζει μέτρο το οποίο συνιστά παράνομη κρατική ενίσχυση.

6. Επομένως, το Δικαστήριο καλείται να εκτιμήσει τη συμβατότητα του εν λόγω καθεστώτος με το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, το πιο προβληματικό ζήτημα αφορά τον ενδεχόμενο χαρακτηρισμό ως «κρατικών πόρων» των κεφαλαίων που καταβάλλονται στους φορείς διαλογής στο πλαίσιο του επίμαχου μηχανισμού. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να αποσαφηνίσει περαιτέρω τη νομολογία του σχετικά με την έννοια των «κρατικών πόρων».

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

7. Το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/98, το οποίο επιγράφεται «Διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού», ορίζει, στην παράγραφό του 1, ότι, «[π]ροκειμένου να ενισχυθούν η επαναχρησιμοποίηση και πρόληψη, η ανακύκλωση και άλλες μορφές ανάκτησης αποβλήτων, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία κατ' επάγγελμα αναπτύσσουν, κατασκευάζουν, μεταποιούν, επεξεργάζονται, πωλούν ή εισάγουν προϊόντα (παραγωγός του προϊόντος) φέρουν διευρυμένη ευθύνη παραγωγού».

3 Αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας 2018/851.

4 Αιτιολογική σκέψη 28 της οδηγίας 2008/98.

5 Τον Μάρτιο του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε νέο σχέδιο δράσης για κυκλική οικονομία, το οποίο αποτελεί ένα από τα κύρια στοιχεία της «ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας» (European Green Deal), το νέο πρόγραμμα βιώσιμης ανάπτυξης της Ευρώπης [βλ. COM(2020) 98 τελικό]. Στο πλαίσιο αυτό, το καθεστώς διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών αναφέρεται ως ένα από τα μέτρα που αποσκοπούν στην αισθητή μείωση της συνολικής παραγωγής αποβλήτων.

6 Σήμερα, στη Γαλλία υπάρχουν είκοσι περίπου καθεστώτα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού, τα οποία δημιουργήθηκαν σταδιακά από τον νόμο σε διάφορους τομείς, όπως στις συσκευασίες, στις ηλεκτρικές στήλες, στα αυτοκίνητα, στα φάρμακα και στα έπιπλα.

8. Το άρθρο 8α της ίδιας οδηγίας, το οποίο εισήχθη με την οδηγία 2018/851 και τιτλοφορείται «Γενικές ελάχιστες απαιτήσεις όσον αφορά τα προγράμματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού», ορίζει, στην παράγραφό του 1, στοιχείο α′, ότι τα κράτη μέλη «καθορίζουν με σαφή τρόπο τους ρόλους και τις υποχρεώσεις όλων των οικείων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγών προϊόντων που διαθέτουν αγαθά στην αγορά του κράτους μέλους, των οργανώσεων που εκπληρώνουν υποχρεώσεις διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού εξ ονόματός τους, των δημόσιων ή ιδιωτικών επιχειρήσεων διαχείρισης αποβλήτων, των τοπικών αρχών και, κατά περίπτωση, των φορέων επαναχρησιμοποίησης και προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας».

9. Το ίδιο άρθρο, στην παράγραφό του 5, ορίζει, ειδικότερα, ότι τα «κράτη μέλη θεσπίζουν κατάλληλο πλαίσιο παρακολούθησης και επιβολής με σκοπό να διασφαλισθεί ότι οι παραγωγοί προϊόντων και οι οργανώσεις που εκπληρώνουν υποχρεώσεις διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού εξ ονόματός τους εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους στο πλαίσιο της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού, μεταξύ άλλων στην περίπτωση πωλήσεων εξ αποστάσεως, ότι τα χρηματοδοτικά μέσα χρησιμοποιούνται με δέοντα τρόπο και ότι όλοι οι φορείς που μετέχουν στην εφαρμογή των προγραμμάτων διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού υποβάλλουν αξιόπιστα στοιχεία».

Β. Το γαλλικό δίκαιο

10. Στη Γαλλία, το άρθρο L. 541-10-3 του code de l'environnement (περιβαλλοντικού κώδικα) διατυπώνει την αρχή της διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών που διαθέτουν στην εθνική αγορά, σε επαγγελματική βάση, προϊόντα TLC προοριζόμενα για νοικοκυριά. Συναφώς, οι παραγωγοί, εισαγωγείς και διανομείς (στο εξής: διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά) προϊόντων TLC υποχρεούνται να συμβάλλουν ή να μεριμνούν για την ανακύκλωση και την επεξεργασία των αποβλήτων που προέρχονται από τα εν λόγω προϊόντα TLC.

11. Προς εκπλήρωση αυτής της εκ του νόμου υποχρεώσεως, το άρθρο L. 541-10-3 του περιβαλλοντικού κώδικα παρέχει στους διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC την εναλλακτική δυνατότητα:

– είτε να προσχωρήσουν και να καταβάλλουν χρηματικές εισφορές σε οργανισμό οικολογικής διαχείρισης, εγκεκριμένο από τους αρμόδιους για την οικολογία και τη βιομηχανία υπουργούς, βάσει συγγραφής υποχρεώσεων. Ο εν λόγω οργανισμός πρέπει στη συνέχεια να συνάψει σύμβαση με τους φορείς διαλογής και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως ή τις ενώσεις τους που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση των αποβλήτων και να τους καταβάλλει τις χρηματικές εισφορές υπό μορφή χρηματοδοτικής ενισχύσεως για τις εργασίες ανακυκλώσεως και επεξεργασίας των εν λόγω αποβλήτων·

– είτε να έχουν την ευχέρεια να εφαρμόσουν, στο πλαίσιο άλλης συγγραφής υποχρεώσεων, *ατομικό σύστημα* ανακυκλώσεως και επεξεργασίας των αποβλήτων αυτών, το οποίο εγκρίνεται με απόφαση των αρμόδιων για την οικολογία και τη βιομηχανία υπουργών.

12. Το τελευταίο εδάφιο του άρθρου L. 541-10-3 του περιβαλλοντικού κώδικα προβλέπει ότι οι πρακτικές λεπτομέρειες εφαρμογής του διατάξεων που αφορούν την εν λόγω εκ του νόμου υποχρέωση, «και ιδίως ο τρόπος υπολογισμού της εισφοράς, οι όροι υπό τους οποίους ενθαρρύνεται η ένταξη ατόμων με δυσκολίες απασχόλησης, καθώς και οι κυρώσεις σε περίπτωση μη τηρήσεως της [εν λόγω εκ του νόμου υποχρεώσεως των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC], καθορίζονται με διάταγμα κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Conseil d'Etat [Συμβουλίου της Επικρατείας]».

13. Όσον αφορά τους οργανισμούς οικολογικής διαχείρισης, το άρθρο R. 543-214 του περιβαλλοντικού κώδικα προβλέπει ότι αυτοί εγκρίνονται για έξι έτη κατ' ανώτατο όριο. Επιπλέον, στην αίτησή του εγκρίσεως, ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης οφείλει να τεκμηριώσει την τεχνική και οικονομική του επάρκεια να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για να ενθαρρύνει, μέσω των συμβάσεων τις οποίες συνάπτει και της αναδιανομής των χρηματικών εισφορών που συλλέγει, την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση, την ανάκτηση υλικών και την επεξεργασία των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα TLC. Πρέπει επίσης να αναφέρει τις συνθήκες υπό τις οποίες σχεδιάζει να συμμορφωθεί προς τις ρήτρες της συγγραφής υποχρεώσεων η οποία θα συνοδεύει την έγκριση αυτή.

14. Το άρθρο R. 543-218 του περιβαλλοντικού κώδικα προβλέπει επίσης ότι η συγγραφή υποχρεώσεων των οργανισμών στους οποίους χορηγείται έγκριση διευκρινίζει, μεταξύ άλλων: πρώτον, τους καθοριζόμενους στόχους όσον αφορά τις ποσότητες αποβλήτων που αποτελούν αντικείμενο διαλογής, επαναχρησιμοποιήσεως, ανακυκλώσεως ή ανακτήσεως· δεύτερον, τους στόχους που αφορούν την ένταξη ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες απασχόλησης· τρίτον, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο κάτοχος εγκρίσεως θα συνάψει σύμβαση με κάθε φορέα διαλογής με σκοπό να συμβάλει στην κάλυψη των δαπανών ανακυκλώσεως και επεξεργασίας του μέρους των μη επαναχρησιμοποιούμενων αποβλήτων που προέρχεται από τη διαλογή των αποβλήτων, καθώς και τη μείωση της καταβαλλόμενης στον φορέα διαλογής εισφοράς σε περίπτωση μη επιτεύξεως, από τον τελευταίο, του κατώτατου στόχου που τίθεται σχετικά με την ένταξη των ατόμων αυτών.

15. Ο εν λόγω κώδικας, στο πρώτο εδάφιο του άρθρου R. 543-215, ορίζει επίσης ότι στους εγκεκριμένους οργανισμούς εναπόκειται να καθορίζουν το συνολικό ποσό της χρηματικής εισφοράς την οποία εισπράττουν από τους διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC, ούτως ώστε να καλύπτονται, κάθε χρόνο, οι δαπάνες που απορρέουν από την εφαρμογή της συγγραφής υποχρεώσεων.

16. Με την απόφαση της 3ης Απριλίου 2014 των αρμόδιων για την οικολογία και τη βιομηχανία υπουργών[7] (στο εξής: υπουργική απόφαση του 2014), αφενός, δημοσιεύθηκε η συγγραφή υποχρεώσεων την οποία οφείλει να τηρεί ένας οργανισμός που έχει σκοπό να συμβάλλει στην επεξεργασία των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα TLC για την περίοδο 2014-2019 και, αφετέρου, χορηγήθηκε στην Eco TLC έγκριση ώστε να εισπράττει, από τους διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC, χρηματικές εισφορές για την επεξεργασία των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά, καθώς και να καταβάλλει τις εν λόγω χρηματικές εισφορές, υπό τη μορφή χρηματοδοτικών ενισχύσεων, στους φορείς διαλογής, τηρουμένης της εν λόγω συγγραφής υποχρεώσεων.

17. Η συγγραφή υποχρεώσεων, σχετικά με την έγκριση φορέα οικολογικής διαχείρισης, η οποία προσαρτάται στην υπουργική απόφαση του 2014, πρώτον, καθορίζει τους στόχους που πρέπει να επιτύχει ο κάτοχος της εγκρίσεως καθώς και τα καθήκοντά του (κεφάλαιο I).

18. Δεύτερον, προβλέπει κανόνες οικονομικής οργανώσεως, και ιδίως την παρουσία επιθεωρητή του Δημοσίου στο διοικητικό συμβούλιο του εγκεκριμένου οργανισμού οικολογικής διαχείρισης (κεφάλαιο II), καθώς και κανόνες που αφορούν τις σχέσεις με τις δημόσιες αρχές (κεφάλαιο VII).

7 Υπουργική απόφαση σχετική με τη διαδικασία εγκρίσεως και αφορώσα τη συγγραφή υποχρεώσεων των οργανισμών που έχουν ως σκοπό να συμβάλλουν στην επεξεργασία των αποβλήτων που προέρχονται από τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα ενδύσεως, τα λευκά είδη οικιακής χρήσεως και τα υποδήματα, σύμφωνα με το άρθρο R. 543-214 του περιβαλλοντικού κώδικα, καθώς και την έγκριση οργανισμού, κατ' εφαρμογήν των άρθρων L. 541-10-3 και R. 543-214 έως R. 543-224 του περιβαλλοντικού κώδικα (JORF αριθ. 0111, της 14ης Μαΐου 2014).

19. Τρίτον, η εν λόγω συγγραφή υποχρεώσεων ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ του εγκεκριμένου οργανισμού οικολογικής διαχείρισης και των συμβαλλόντων, ήτοι των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC οι οποίοι ζητούν να προσχωρήσουν στον οργανισμό (κεφάλαιο ΙΙΙ). Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπει επίσης διατάξεις σχετικά με την κλίμακα που ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης καθορίζει για τις εισφορές που μνημονεύονται στο σημείο 15 των παρουσών προτάσεων.

20. Τέταρτον, η εν λόγω συγγραφή υποχρεώσεων προβλέπει κανόνες που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ του εγκεκριμένου οργανισμού οικολογικής διαχείρισης και των φορέων διαλογής (κεφάλαιο VI). Καθορίζει, ειδικότερα, τα κριτήρια επιδόσεων και ιχνηλασιμότητας από την τήρηση των οποίων εξαρτάται η επιλεξιμότητα για τη σύναψη συμβάσεως και για τις ενισχύσεις και εξαρτά, μεταξύ άλλων, την καταβολή της ενισχύσεως από ένα ελάχιστο ποσοστό ανακτήσεως υλικών και ανακυκλώσεως. Προβλέπει τρία είδη χρηματοδοτικής ενισχύσεως που μπορούν να καταβάλλονται στους συμβεβλημένους φορείς διαλογής: την ενίσχυση για τη βιωσιμότητα, την ενίσχυση για τη διαλογή υλικών και την ενίσχυση για την ανάπτυξη.

21. Το παράρτημα ΙΙΙ της συγγραφής υποχρεώσεων το οποίο επιγράφεται «Κλίμακα των χρηματοδοτικών ενισχύσεων που καταβάλλονται στους συμβληθέντες κατά το έτος N + 1 φορείς διαλογής, για το έτος N(S_n)», προσδιορίζει τον τρόπο υπολογισμού αυτών των διαφόρων ειδών χρηματοδοτικής ενισχύσεως. Όσον αφορά ειδικά το ποσό της ενισχύσεως για τη βιωσιμότητα (S_{np}), από το εν λόγω παράρτημα προκύπτει ότι αυτό ισούται με το άθροισμα των ενισχύσεων για τη βιωσιμότητα στο πλαίσιο της ανακτήσεως υλικών (S_{npvm}), της ανακτήσεως ενέργειας (S_{npve}) και της διαθέσεως (S_{npe}) (S_{np} = S_{npvm} + S_{npve} + S_{npe}). Η ενίσχυση για τη βιωσιμότητα στο πλαίσιο της ανακτήσεως υλικών (S_{npvm}) υπολογίζεται με την εφαρμογή συντελεστή, ο οποίος έχει καθοριστεί σε 65 ευρώ ανά τόνο, στις «κατόπιν διαλογής ποσότητες οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο ανακτήσεως υλικών (επαναχρησιμοποίηση + ανακύκλωση + άλλες μέθοδοι ανακτήσεως υλικών)».

22. Η υπουργική απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2017 περί τροποποιήσεως της αποφάσεως του 2014 (στο εξής: επίδικη απόφαση)[8] αναπροσάρμοσε το ποσό της ενισχύσεως για τη βιωσιμότητα. Κατά το άρθρο 1 της εν λόγω αποφάσεως, ο συντελεστής των 65 ευρώ ανά τόνο, που είχε καθοριστεί με την υπουργική απόφαση του 2014 σχετικά με την ενίσχυση για τη βιωσιμότητα στο πλαίσιο της ανακτήσεως υλικών (S_{npvm}), αυξήθηκε σε 82,5 ευρώ ανά τόνο για τις ενισχύσεις που καταβάλλονται από την 1η Ιανουαρίου 2018.

ΙΙ. Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

23. Τον Νοέμβριο του 2017, η Eco TLC κατέθεσε ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας) αίτηση ακυρώσεως της επίδικης αποφάσεως λόγω υπερβάσεως εξουσίας. Η Eco TLC υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι η εν λόγω απόφαση θεσπίζει μέτρο το οποίο συνιστά παράνομη νέα κρατική ενίσχυση, καθόσον δεν είχε προηγουμένως κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, κατά παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

24. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, πρώτον, αφενός, ότι ουδείς διαθέτων στην αγορά προϊόντα TLC έχει εφαρμόσει ατομικό σύστημα ανακυκλώσεως και επεξεργασίας αποβλήτων και, αφετέρου, ότι η Eco TLC είναι ο μόνος οργανισμός οικολογικής διαχείρισης που έχει εγκριθεί από τις δημόσιες αρχές στον κλάδο των προϊόντων TLC.

25. Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η κλίμακα των χρηματοδοτικών ενισχύσεων που καταβάλλονται στους φορείς διαλογής από την Eco TLC καθορίστηκε με την υπουργική απόφαση του 2014 βάσει στόχων ανακτήσεως αποβλήτων και απασχολήσεως ατόμων που αντιμετωπίζουν κοινωνικές δυσκολίες. Διαπιστώνει ότι, κατά την εν λόγω υπουργική απόφαση, η Eco TLC πρέπει να προσαρμόζει το ποσό των εισφορών που εισπράττει από τους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά στο

8 JORF της 4ης Οκτωβρίου 2017, κείμενο αριθ. 5.

απολύτως αναγκαίο επίπεδο για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της, ήτοι της καταβολής των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στους φορείς διαλογής, σύμφωνα με την καθορισθείσα στην εν λόγω υπουργική απόφαση κλίμακα, καθώς και της πραγματοποιήσεως διάφορων δράσεων για την ευαισθητοποίηση και πρόληψη, χωρίς να μπορεί να έχει κέρδη ή ζημίες ούτε να ασκήσει δραστηριότητες σε άλλους τομείς.

26. Τρίτον και τελευταίο, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι επιθεωρητής του Δημοσίου, ο οποίος ορίζεται από το Δημόσιο, παρίσταται στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου της Eco TLC, χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου, ενημερώνεται σχετικά με τους όρους των επενδυτικών κινήσεων που σχεδιάζει η εν λόγω εταιρία, πριν από την έγκρισή τους από το διοικητικό συμβούλιο, και μπορεί να ζητήσει και να λάβει όλα τα έγγραφα που συνδέονται με την οικονομική διαχείριση της εταιρίας αυτής, προκειμένου, σε περίπτωση που δεν τηρούνται οι κανόνες χρηστής οικονομικής διαχειρίσεως, να ενημερώσει σχετικά τις αρμόδιες κρατικές αρχές οι οποίες μπορούν να επιβάλουν πρόστιμο έως 30 000 ευρώ ή ακόμη και την αναστολή ή την ανάκληση της εγκρίσεως. Επισημαίνει ότι, υπό τις επιφυλάξεις αυτές, η Eco TLC προβαίνει ελεύθερα στις επιλογές που αφορούν τη διαχείρισή της και ότι, στο πλαίσιο αυτό, για τα κεφάλαια που προορίζονται για την καταβολή των εισφορών δεν υφίσταται ειδική υποχρέωση καταθέσεως.

27. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι το ζήτημα της συμβατότητας του επίμαχου μηχανισμού με το άρθρο 107 ΣΛΕΕ είναι καθοριστικό για τη λύση της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 107 [ΣΛΕΕ] την έννοια ότι πρέπει να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση ένας μηχανισμός […] με τον οποίο ιδιωτικός οργανισμός οικολογικής διαχείρισης μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, κάτοχος εγκρίσεως χορηγηθείσας από τις δημόσιες αρχές, εισπράττει εισφορές από τους διαθέτοντες συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων στην αγορά, οι οποίοι συνάπτουν προς τούτο με τον εν λόγω οργανισμό σύμβαση για την καταβολή εισφορών, με αντάλλαγμα υπηρεσία που συνίσταται στο να μεριμνά αυτός, για λογαριασμό τους, για την επεξεργασία των προερχόμενων από τα εν λόγω προϊόντα αποβλήτων και να καταβάλλει σε φορείς επιφορτισμένους με τη διαλογή και την ανάκτηση των αποβλήτων αυτών επιδοτήσεις των οποίων το ύψος καθορίζεται στην έγκριση βάσει περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων;»

III. Νομική ανάλυση

28. Με το προδικαστικό ερώτημα, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι μηχανισμός διευρυμένης ευθύνης των διαθετόντων προϊόντα στην αγορά όπως ο μηχανισμός που το γαλλικό δίκαιο έχει θεσπίσει για τα προϊόντα TLC πρέπει να θεωρηθεί μέτρο με το οποίο θεσπίστηκε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου.

29. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, θεωρώ αναγκαίο, κατ' αρχάς, να αναφέρω εν συντομία τα κύρια στοιχεία του μηχανισμού που αποτελεί αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος, όπως τα εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο, και, στη συνέχεια, να διατυπώσω ορισμένες προκαταρκτικές παρατηρήσεις.

A. Ο γαλλικός μηχανισμός διευρυμένης ευθύνης των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC

30. Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι ο μηχανισμός διευρυμένης ευθύνης των διαθετόντων προϊόντα στην αγορά ο οποίος εφαρμόζεται στη Γαλλία για τα προϊόντα TLC χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα στοιχεία.

31. Πρώτον, οι διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC υπόκεινται σε εκ του νόμου υποχρέωση να συμβάλλουν ή να μεριμνούν για την ανακύκλωση και την επεξεργασία των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά. Διαθέτουν εκ του νόμου την εναλλακτική δυνατότητα είτε να συνεισφέρουν οικονομικά σε εγκεκριμένο από τις δημόσιες αρχές οργανισμό οικολογικής διαχείρισης, ο οποίος καταβάλλει τις εισφορές τους στους φορείς διαλογής, είτε να εφαρμόσουν ατομικό σύστημα ανακυκλώσεως και επεξεργασίας των εν λόγω αποβλήτων, το οποίο πρέπει επίσης να εγκριθεί από τις δημόσιες αρχές [9].

32. Ωστόσο, από τη δικογραφία προκύπτει ότι ουδείς διαθέτων στην αγορά προϊόντα TLC έχει εφαρμόσει ατομικό σύστημα και ότι όλοι οι εν λόγω διαθέτοντες επέλεξαν να προσχωρήσουν στον μοναδικό οργανισμό οικολογικής διαχείρισης που έχει συσταθεί και εγκριθεί, δηλαδή στην Eco TLC.

33. Δεύτερον, ο περιβαλλοντικός κώδικας και η συγγραφή υποχρεώσεων με την οποία συνοδεύεται, βάσει του εν λόγω κώδικα, η απόφαση που χορηγεί την έγκριση –εν προκειμένω, η υπουργική απόφαση του 2014– ρυθμίζουν λεπτομερώς τις δραστηριότητες του οργανισμού οικολογικής διαχείρισης που απορρέουν από τους σκοπούς για τους οποίους αυτός έχει εγκριθεί. Κατά την εν λόγω συγγραφή υποχρεώσεων, ο κύριος σκοπός που επιδιώκεται από τον εγκεκριμένο οργανισμό οικολογικής διαχείρισης είναι η διασφάλιση των υποχρεώσεων που οι διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά έχουν στο πλαίσιο της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού και η συμβολή στη βιωσιμότητα και στην ανάπτυξη του κλάδου των προϊόντων TLC.

34. Τρίτον, για την εκπλήρωση της αποστολής του, ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης εισπράττει χρηματικές εισφορές από τους διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC (στο εξής: κατά τα ανάντη εισφορές). Ο ίδιος ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης ορίζει το ύψος των εν λόγω εισφορών (στην «κατά τα ανάντη κλίμακα») [10], καθορίζοντας τις εισφορές αυτές στο επίπεδο που είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση της υποχρεώσεώς του να καταβάλλει τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις στους φορείς διαλογής, καθώς και για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του. Οι κατά τα ανάντη εισφορές που εισπράττει ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης πρέπει να χρησιμοποιούνται στο σύνολό τους για την εκπλήρωση της αποστολής του καθώς και για τις σχετικές λειτουργικές δαπάνες, δεδομένου ότι οι δραστηριότητες του οργανισμού οικολογικής διαχείρισης για τις οποίες αυτός εγκρίθηκε δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

35. Τέταρτον, ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης συνάπτει σύμβαση με τους επιλέξιμους φορείς διαλογής και τους καταβάλλει «κατά τα κατάντη» χρηματοδοτικές ενισχύσεις με βάση την ποσότητα των αποβλήτων TLC που έτυχαν διαλογής. Η συγγραφή υποχρεώσεων που αποτελεί παράρτημα της υπουργικής αποφάσεως του 2014 προβλέπει ότι η χρηματοδοτική ενίσχυση που πρέπει να καταβληθεί στους φορείς διαλογής έχει τρεις συνιστώσες, ήτοι: πρώτον, την ενίσχυση για τη βιωσιμότητα του τομέα διαχειρίσεως των αποβλήτων που προέρχονται από προϊόντα TLC, με συνεισφορά στα έξοδα για την διαχείριση αυτή, δεύτερον, την ενίσχυση για τη διαλογή υλικών και, τρίτον, την ενίσχυση για την ανάπτυξη του εν λόγω κλάδου. Η εν λόγω συγγραφή υποχρεώσεων, στο παράρτημά της ΙΙΙ, καθορίζει επίσης, με γνώμονα περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς σκοπούς, τον τρόπο υπολογισμού του ποσού των χρηματοδοτικών ενισχύσεων που καταβάλλονται στους φορείς διαλογής, καθώς και την εφαρμοστέα κλίμακα (στο εξής: κατά τα κατάντη κλίμακα) [11].

36. Πέμπτον, ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης δέχεται, στο διοικητικό του συμβούλιο, επιθεωρητή του Δημοσίου, ο οποίος ορίζεται από το Δημόσιο. Ο εν λόγω επιθεωρητής μπορεί να παρίσταται στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου του οργανισμού οικολογικής διαχείρισης, χωρίς όμως να διαθέτει δικαίωμα ψήφου. Ενημερώνεται σχετικά με τους όρους των επενδυτικών κινήσεων που σχεδιάζει η εταιρία, πριν από την έγκρισή τους από το διοικητικό συμβούλιο, και

9 Βλ. σημείο 11 των παρουσών προτάσεων.

10 Βλ. σημείο 15 των παρουσών προτάσεων.

11 Βλ. σημείο 21 των παρουσών προτάσεων.

μπορεί να ζητήσει και να λάβει όλα τα έγγραφα που συνδέονται με την οικονομική διαχείριση της εταιρίας, προκειμένου, σε περίπτωση που δεν τηρούνται οι κανόνες χρηστής οικονομικής διαχειρίσεως, να ενημερώσει σχετικά τις αρμόδιες δημόσιες αρχές οι οποίες μπορούν να επιβάλουν πρόστιμο ή ακόμη και την αναστολή ή την ανάκληση της εγκρίσεως.

37. Επιπλέον, ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης οφείλει να ενημερώνει τακτικά τα έχοντα χορηγήσει την έγκριση υπουργεία για τις δραστηριότητές του και για την εκπλήρωση των οικονομικών του υποχρεώσεων και την υλοποίηση των προβλέψεων. Οφείλει να προσκομίσει κάθε άλλο έγγραφο και στοιχείο που ζητείται από τους αρμόδιους υπουργούς.

Β. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

38. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρώ σκόπιμο να διευκρινίσω, προκαταρκτικά, το περιεχόμενο του προδικαστικού ερωτήματος που τέθηκε από το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας).

39. Πράγματι, όταν οι διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν εγκεκριμένο οργανισμό οικολογικής διαχείρισης για να εκπληρώσουν την εκ του νόμου υποχρέωσή τους επεξεργασίας των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά, ο μηχανισμός, του οποίου τα κύρια στοιχεία εξέθεσα μόλις πιο πάνω, προβλέπει χρηματικές ροές σε δύο επίπεδα: αφενός, τις κατά τα ανάντη εισφορές τις οποίες καταβάλλουν στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης οι διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC και, αφετέρου, τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις που καταβάλλονται, κατά τα κατάντη, από τον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης στους συμβεβλημένους φορείς διαλογής.

40. Πάντως, από την απόφαση περί παραπομπής, καθώς και από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, προκύπτει ότι, μολονότι το προδικαστικό ερώτημα που τέθηκε από το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αφορά τον επίμαχο μηχανισμό στο σύνολό του, οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αφορούν το κατά τα κατάντη τμήμα του μηχανισμού. Ως εκ τούτου, το προδικαστικό ερώτημα που τέθηκε από το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αφορά, κατ' ουσίαν, το ζήτημα αν οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις που καταβάλλονται στους φορείς διαλογής, οι οποίες καθορίζονται σύμφωνα με την κατά τα κατάντη κλίμακα, την οποία προβλέπει η υπουργική απόφαση του 2014, η οποία τροποποιήθηκε με την επίδικη απόφαση, συνιστούν κρατική ενίσχυση της οποίας οι αποδέκτες είναι οι εν λόγω φορείς διαλογής. Αντιθέτως, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) δεν έχει καμία αμφιβολία ως προς τον ενδεχόμενο χαρακτηρισμό ως ενισχύσεως των κατά τα ανάντη εισφορών που καταβάλλονται στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης[12]. Επομένως, φρονώ ότι το προδικαστικό ερώτημα πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια αυτή.

41. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο χαρακτηρισμός μέτρου ως «κρατικής ενισχύσεως» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προϋποθέτει τη συνδρομή τεσσάρων σωρευτικών προϋποθέσεων, και συγκεκριμένα, την ύπαρξη παρεμβάσεως εκ μέρους του κράτους ή με κρατικούς πόρους, η παρέμβαση αυτή να είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, να παρέχει επιλεκτικό πλεονέκτημα στον ωφελούμενο από αυτήν και να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό[13].

12 Συναφώς, η Επιτροπή τόνισε ότι το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) έχει διευκρινίσει με τη νομολογία του ότι οι εισφορές σε οργανισμό οικολογικής διαχείρισης από τους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά συνιστούν άμεση αντιπαροχή για παρασχεθείσα υπηρεσία και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να θεωρηθούν καταβολή που εξομοιώνεται με φόρο ή φορολογική επιβάρυνση επιβαλλόμενη από τη δημόσια αρχή και, επομένως, δεν συνιστούν κρατικό πόρο [βλ. αποφάσεις του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας) της 11ης Ιουλίου 2011, αριθ. 346698, και της 28ης Δεκεμβρίου 2017, αριθ. 408425, FR:CECHS:2017:408425.20171228].

13 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Hansestadt Lübeck (C-524/14 P, EU:C:2016:971, σκέψη 40), της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά World Duty Free Group SA κ.λπ. (C-20/15 P και C-21/15 P, EU:C:2016:981, σκέψη 53), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

42. Επιπλέον, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της «κρατικής ενισχύσεως», όπως ορίζεται στη Συνθήκη, έχει νομικό χαρακτήρα και πρέπει να ερμηνεύεται βάσει αντικειμενικών στοιχείων [14].

43. Θεωρώ, ωστόσο, σκόπιμο να υπενθυμίσω επίσης ότι, κατά τη νομολογία, όταν το Δικαστήριο επιλαμβάνεται αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, το έργο του συνίσταται στο να διαφωτίσει το εθνικό δικαστήριο ως προς το περιεχόμενο των κανόνων του δικαίου της Ένωσης, ώστε να παράσχει στο δικαστήριο αυτό τη δυνατότητα να εφαρμόσει ορθώς τους εν λόγω κανόνες επί των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, και όχι στο να προβεί το ίδιο στην εφαρμογή αυτή, κατά μείζονα λόγο όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει κατ' ανάγκην όλα τα ουσιώδη προς τούτο στοιχεία [15].

44. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει κατ' επανάληψη ότι στα εθνικά δικαστήρια εναπόκειται να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν την έννοια της «κρατικής ενισχύσεως» και, στο πλαίσιο δίκης εκκρεμούς ενώπιόν τους, στα ίδια δικαστήρια εναπόκειται να εξακριβώσουν αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ [16].

45. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη ακριβώς αυτή την «κατανομή αρμοδιοτήτων» [17] μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων θα προχωρήσω στην εξέταση, βάσει των στοιχείων που απορρέουν από τη δικογραφία, κάθε ενός από τα σωρευτικά κριτήρια της έννοιας της «κρατικής ενισχύσεως» που παρατίθενται στο σημείο 41 των παρουσών προτάσεων. Εντούτοις, στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο διαθέτει τα στοιχεία και τις λοιπές πληροφορίες σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά, που απαιτούνται για πλήρη ανάλυση, εναπόκειται να λάβει την τελική απόφαση ως προς τον ενδεχόμενο χαρακτηρισμό του επίμαχου μηχανισμού ως «κρατικής ενισχύσεως», υπό το πρίσμα των κατευθύνσεων που το Δικαστήριο θα του δώσει σχετικά με την έννοια και το περιεχόμενο του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Γ. Επί της υπάρξεως κρατικής παρεμβάσεως ή παρεμβάσεως με κρατικούς πόρους

46. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορούν πλεονεκτήματα να χαρακτηριστούν ως «ενισχύσεις», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πρέπει, αφενός, να έχουν παρασχεθεί άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και, αφετέρου, να μπορούν να καταλογιστούν στο κράτος [18].

47. Όσον αφορά την προϋπόθεση περί δυνατότητας καταλογισμού του επίμαχου μηχανισμού στο κράτος, από τη νομολογία προκύπτει ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί μια τέτοια δυνατότητα, πρέπει να εξεταστεί αν οι δημόσιες αρχές έχουν εμπλακεί στη λήψη του επίμαχου μέτρου [19].

48. Εν προκειμένω, όμως, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ως προς τη δυνατότητα καταλογισμού στο κράτος του μηχανισμού διευρυμένης ευθύνης των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC. Όπως προκύπτει από τα σημεία 10 επ. των παρουσών προτάσεων, ο εν λόγω μηχανισμός τέθηκε σε εφαρμογή από το κράτος με τον περιβαλλοντικό κώδικα και με τις υπουργικές αποφάσεις που εκδόθηκαν σε εκτέλεση των διατάξεών του, και ειδικότερα με την υπουργική απόφαση του 2014 και την επίδικη απόφαση. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο επίμαχος μηχανισμός μπορεί να καταλογιστεί στο κράτος.

14 Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2008, British Aggregates κατά Επιτροπής (C-487/06 P, EU:C:2008:757, σκέψη 111).

15 Βλ. απόφαση της 21ης Ιουνίου 2007, Omni Metal Service (C-259/05, EU:C:2007:363, σκέψη 15), καθώς και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση Association Vent De Colère! κ.λπ. (C-262/12, EU:C:2013:469, σημείο 24) και του γενικού εισαγγελέα N. Wahl στην υπόθεση Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:38, σημείο 16).

16 Πρβλ. αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich (C-368/04, EU:C:2006:644, σκέψη 39), και της 11ης Νοεμβρίου 2015, Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742, σκέψη 22).

17 Πρβλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Wahl στην υπόθεση Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:38, σημείο 17).

18 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις και της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 47).

19 Πρβλ. αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, σκέψη 21 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 48).

49. Αντιθέτως, το ζήτημα αν οι πόροι που ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης χρησιμοποιεί για την καταβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στους φορείς διαλογής πρέπει να χαρακτηριστούν ως «κρατικοί πόροι» είναι το πλέον περίπλοκο ζήτημα της υπό κρίση υποθέσεως.

50. Προκειμένου να αναλύσω το ζήτημα αυτό, θεωρώ χρήσιμο, κατ' αρχάς, να υπενθυμίσω τις αρχές που απορρέουν από τη νομολογία όσον αφορά την έννοια των «κρατικών πόρων» και, στη συνέχεια, να εξετάσω τον επίμαχο μηχανισμό υπό το πρίσμα των νομολογιακών αρχών που θα έχουν εκτεθεί.

1. Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την έννοια των «κρατικών πόρων»

51. Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία, μόνον τα πλεονεκτήματα που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους ή συνιστούν πρόσθετη επιβάρυνση για το Δημόσιο πρέπει να θεωρούνται ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Πράγματι, από το ίδιο το γράμμα της διατάξεως αυτής και των διαδικαστικών κανόνων του άρθρου 108 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι τα πλεονεκτήματα που παρέχονται με άλλα μέσα, και όχι με κρατικούς πόρους, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτών των διατάξεων [20].

52. Επιπλέον, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η απαγόρευση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καταλαμβάνει τόσο τις ενισχύσεις που χορηγούνται απευθείας από το κράτος ή με κρατικούς πόρους όσο και εκείνες που χορηγούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς που αυτό έχει ιδρύσει ή ορίσει ως υπεύθυνους για τη διαχείριση των ενισχύσεων [21].

53. Η διάκριση που γίνεται στη διάταξη αυτή μεταξύ των «ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη» και των ενισχύσεων που χορηγούνται «με κρατικούς πόρους» δεν σημαίνει ότι όλα τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται από τα κράτη συνιστούν ενισχύσεις, ανεξαρτήτως του αν χρηματοδοτούνται με κρατικούς πόρους, αλλά σκοπό έχει απλώς να περιλάβει στην έννοια αυτή τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται απευθείας από το κράτος, καθώς και τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται μέσω δημόσιου ή ιδιωτικού φορέα τον οποίο έχει ορίσει ή ιδρύσει το κράτος αυτό [22].

54. Σκοπός της υπαγωγής στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ των πλεονεκτημάτων που χορηγούνται μέσω οργανισμών διακριτών από το κράτος είναι η διαφύλαξη της πρακτικής αποτελεσματικότητας της απαγορεύσεως των κρατικών ενισχύσεων [23]. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί να επιτρέπει να καταστρατηγούνται οι διατάξεις περί των κρατικών ενισχύσεων λόγω του γεγονότος και μόνον ότι δημιουργούνται αυτόνομοι φορείς επιφορτισμένοι με τη χορήγηση ενισχύσεων [24].

55. Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι δεν είναι απαραίτητο να αποδεικνύεται, σε κάθε περίπτωση, ότι υπήρξε μεταβίβαση κρατικών πόρων, προκειμένου το πλεονέκτημα που χορηγήθηκε σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις να μπορεί να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ [25].

20 Αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2001, PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160, σκέψη 58), και της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ. (C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 99 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

21 Βλ., αντί πολλών, απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

22 Απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

23 Πρβλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα H. Saugmandsgaard Øe στην υπόθεση ENEA (C-329/15, EU:C:2017:233, σημείο 68 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

24 Βλ., αντί πολλών, αποφάσεις της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής (C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 23), της 9ης Νοεμβρίου 2017, Επιτροπή κατά TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836, σκέψη 45), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 51).

25 Αποφάσεις της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής (C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 36), της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ (C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 109), της 30ής Μαΐου 2013, Doux Élevage και Coopérative agricole UKL-ARREE (C-677/11, EU:C:2013:348, σκέψη 34), και της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 55).

56. Ειδικότερα, το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καταλαμβάνει όλα τα χρηματικά μέσα τα οποία πράγματι μπορούν να χρησιμοποιούν οι δημόσιες αρχές προς στήριξη επιχειρήσεων, χωρίς να έχει σημασία αν τα μέσα αυτά ανήκουν μονίμως στην περιουσία του Δημοσίου. Έστω και αν τα ποσά που αντιστοιχούν στο μέτρο ενισχύσεως δεν βρίσκονται διαρκώς στην κατοχή του Δημόσιου Ταμείου, το γεγονός ότι μένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και συνεπώς στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών αρκεί για να χαρακτηριστούν ως «κρατικοί πόροι» [26].

57. Με άλλα λόγια, κεφάλαια μπορούν να χαρακτηριστούν ως «κρατικοί πόροι» όταν, παρά το γεγονός ότι προέρχονται από ιδιώτες, εισπράττονται από το κράτος, για λογαριασμό του κράτους, ή βάσει κρατικής παρεμβάσεως, και τίθενται στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών οι οποίες έχουν την εξουσία να αποφασίζουν σχετικά με την τελική χρήση τους [27].

58. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι κεφάλαια τα οποία τροφοδοτούνται μέσω υποχρεωτικών εισφορών επιβαλλόμενων από την κρατική νομοθεσία και των οποίων η διαχείριση και η κατανομή διέπονται από τη νομοθεσία αυτή μπορούν να θεωρηθούν κρατικοί πόροι κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ακόμη και αν υπεύθυνοι για τη διαχείρισή τους είναι φορείς διακριτοί από τις δημόσιες αρχές [28].

59. Το αποφασιστικό στοιχείο ως προς το ζήτημα αυτό είναι αν το κράτος έχει αναθέσει στους φορείς αυτούς τη διαχείριση κρατικών πόρων και όχι απλώς αν οι φορείς αυτοί έχουν υποχρέωση αγοράς με δικούς τους χρηματικούς πόρους [29].

60. Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει επίσης διευκρινίσει συναφώς ότι, για να διαπιστωθεί αν το πλεονέκτημα που χορηγήθηκε στον αποδέκτη βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, πρέπει να εξακριβωθεί αν υφίσταται αρκούντως άμεση σχέση μεταξύ, αφενός, του πλεονεκτήματος αυτού και, αφετέρου, μειώσεως των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ή, έστω, αρκούντως συγκεκριμένου οικονομικού κινδύνου επιβαρύνσεως του κρατικού προϋπολογισμού [30].

2. Επί του χαρακτηρισμού ως «κρατικών πόρων» των κεφαλαίων που οργανισμός οικολογικής διαχείρισης χρησιμοποιεί για την καταβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στους φορείς διαλογής στο πλαίσιο του επίμαχου μηχανισμού

61. Ακριβώς υπό το πρίσμα των νομολογιακών αρχών που εκτέθηκαν στην προηγούμενη ενότητα πρέπει να εκτιμηθεί αν, εν προκειμένω, τα κεφάλαια τα οποία φορέας οικολογικής διαχείρισης όπως η Eco TLC χρησιμοποιεί, στο πλαίσιο του επίμαχου ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας) μηχανισμού, για να καταβάλλει τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις στους φορείς διαλογής, πρέπει να χαρακτηριστούν ως «κρατικοί πόροι».

62. Συναφώς, παρατηρώ εξαρχής ότι ο εν λόγω μηχανισμός δεν μπορεί να εξομοιωθεί με κανένα από τα καθεστώτα που το Δικαστήριο έχει αναλύσει στη μάλλον πλούσια νομολογία του σχετικά με την έννοια των κρατικών πόρων.

26 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 57), και της 15ης Μαΐου 2019 Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 53).

27 Πρβλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Wahl στην υπόθεση Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:38, σημείο 25).

28 Βλ. αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ. (C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 25), της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 58), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Βλ. αποφάσεις της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 59), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

30 Βλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 60). Πρβλ., επίσης, αποφάσεις της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ. (C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 109), της 9ης Οκτωβρίου 2014, Ministerio de Defensa και Navantia (C-522/13, EU:C:2014:2262, σκέψη 47), της 14ης Ιανουαρίου 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, σκέψη 34), και της 16ης Απριλίου 2015, Τράπεζα Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, σκέψη 19).

63. Ειδικότερα, ο εν λόγω μηχανισμός διακρίνεται από τα καθεστώτα που επιβάλλουν σε ιδιωτικές επιχειρήσεις υποχρεώσεις αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, στο πλαίσιο εθνικών μέτρων στηρίξεως της ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές, με γνώμονα τα οποία μέτρα το Δικαστήριο έκρινε, στις υποθέσεις PreussenElektra [31] και ENEA [32] ότι τα καθεστώτα αυτά δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ [33]. Ωστόσο, ο μηχανισμός αυτός διαφέρει επίσης από τα εθνικά καθεστώτα που έχουν θεσπιστεί στον τομέα της ενέργειας, τα οποία το Δικαστήριο ανέλυσε σε άλλες υποθέσεις, όπως στις υποθέσεις Essent Netwerk Noord κ.λπ. [34], Association Vent De Colère! [35] και Achema [36], στις οποίες έκρινε, αντιθέτως, ότι τα επίμαχα κεφάλαια μπορούν να χαρακτηριστούν ως κρατικοί πόροι, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

64. Ο γαλλικός μηχανισμός διευρυμένης ευθύνης των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC δεν μπορεί να συγκριθεί ούτε με τα μέτρα που εξετάστηκαν από το Δικαστήριο στις υποθέσεις Pearle κ.λπ. [37] και Doux Élevage [38], στο πλαίσιο των οποίων το Δικαστήριο έκρινε ότι τα σχετικά μέτρα δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Οι υποθέσεις αυτές αφορούσαν υποχρεωτικές εισφορές που επιβάλλονταν σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις, ρυθμίζονταν από τον νόμο και την είσπραξη και διαχείρισή τους είχαν αναλάβει οντότητες στις οποίες το κράτος είχε αναθέσει συγκεκριμένες εξουσίες. Ωστόσο, οι εν λόγω εισφορές είχαν επιβληθεί με πρωτοβουλία ιδιωτικών επιχειρήσεων, οι οποίες αποφάσιζαν επίσης για την τελική χρήση τους, και δεν υπήρχε υποχρέωση να χρησιμοποιούνται για την επιδίωξη σκοπού δημοσίου συμφέροντος, οριζόμενου από τις δημόσιες αρχές [39].

65. Εντούτοις, όλες αυτές οι υποθέσεις παρέχουν σειρά σημείων αναφοράς προκειμένου να εκτιμηθεί, βάσει αναλύσεως όλων των διαφόρων στοιχείων που χαρακτηρίζουν τον επίμαχο εθνικό μηχανισμό, αν τα επίμαχα κεφάλαια πρέπει να χαρακτηριστούν ως «κρατικοί πόροι».

66. Στην περίπτωση που μας αφορά, πρόκειται, ειδικότερα, για εισφορές τις οποίες επιχειρήσεις που έχουν εκ του νόμου υποχρέωση να προβαίνουν στην επεξεργασία των αποβλήτων καταβάλλουν σε ιδιωτικό φορέα εγκεκριμένο από το κράτος, ο οποίος τις καταβάλλει σε φορείς οι οποίοι, δεδομένου ότι πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, έχουν συνάψει σύμβαση με τον εν λόγω ιδιωτικό φορέα.

67. Στο πλαίσιο αυτό, βάσει των προαναφερθέντων νομολογιακών σημείων αναφοράς, θα εξετάσω, πρώτον, το ζήτημα του υποχρεωτικού χαρακτήρα των κατά τα ανάντη εισφορών που καταβάλλουν στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης οι διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC. Δεύτερον, θα αναλύσω τον βαθμό ελέγχου που η δημόσια αρχή ασκεί επί του οργανισμού οικολογικής διαχείρισης και επί των κεφαλαίων αυτών σύμφωνα με τον επίμαχο εθνικό μηχανισμό. Τρίτον, θα εξετάσω το ζήτημα της υπάρξεως αρκούντως άμεσης σχέσεως μεταξύ του προβαλλόμενου πλεονεκτήματος και της, τουλάχιστον δυνητικής, μειώσεως των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού.

31 Απόφαση της 13ης Μαρτίου 2001, PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160).

32 Απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671).

33 Στις υποθέσεις αυτές, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες είχαν την υποχρέωση να αγοράζουν σε καθορισμένες ελάχιστες τιμές την παραγόμενη από ανανεώσιμες πηγές ηλεκτρική ενέργεια δεν είχαν επιφορτιστεί από το οικείο κράτος μέλος με τη διαχείριση ορισμένου κρατικού πόρου, αλλά είχαν υποχρέωση αγοράς με τους δικούς τους πόρους. Συναφώς, βλ. αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ. (C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψεις 34 και 35), και της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, σκέψη 30). Στην απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268), το Δικαστήριο, στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, έκρινε ότι ούτε το Γενικό Δικαστήριο ούτε η Επιτροπή μπόρεσαν να στηρίξουν το συμπέρασμά τους ότι το επίμαχο καθεστώς στηρίξεως της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές περιελάμβανε κρατικούς πόρους και, ως εκ τούτου, συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

34 Απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ. (C-206/06, EU:C:2008:413). Η υπόθεση αυτή αφορούσε φόρο συνιστάμενο σε προσαύξηση της τιμής που λαμβανόταν για τη μεταφερόμενη ηλεκτρική ενέργεια.

35 Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ. (C-262/12, EU:C:2013:851). Επίσης η υπόθεση αυτή αφορούσε εκ του νόμου υποχρέωση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

36 Απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407). Η υπόθεση αυτή αφορούσε υποχρέωση εισφοράς για υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.

37 Απόφαση της 15ης Ιουλίου 2004, Pearle κ.λπ. (C-345/02, EU:C:2004:448).

38 Απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Doux Élevage και Coopérative agricole UKL-ARREE (C-677/11, EU:C:2013:348).

39 Συναφώς, βλ., επίσης, σημείο 30 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα N. Wahl στην υπόθεση Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:38).

α) Επί του υποχρεωτικού χαρακτήρα των εισφορών που καταβάλλουν στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης οι διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά

68. Όπως προκύπτει από τη νομολογία που μνημονεύθηκε στο σημείο 58 των παρουσών προτάσεων, κεφάλαια τα οποία τροφοδοτούνται με υποχρεωτικές εισφορές επιβαλλόμενες από τη νομοθεσία του κράτους μπορούν να θεωρηθούν κρατικοί πόροι, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

69. Επομένως, τίθεται το ζήτημα της εκτιμήσεως του ενδεχόμενου υποχρεωτικού χαρακτήρα των εισφορών που καταβάλλονται, κατά τα ανάντη, στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης από τους διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC.

70. Συναφώς, από τα σημεία 10 και 11 των παρουσών προτάσεων προκύπτει ότι, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του περιβαλλοντικού κώδικα, οι διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC είναι υποχρεωμένοι να προβαίνουν στην επεξεργασία των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά. Επομένως, υφίσταται υπ' αυτή την έννοια νομική υποχρέωση σε βάρος τους, η οποία, εξάλλου, απορρέει από ρύθμιση της Ένωσης, ήτοι από την οδηγία 2008/98.

71. Ωστόσο, οι σχετικές διατάξεις του εν λόγω κώδικα τους παρέχουν εναλλακτική δυνατότητα για την εκπλήρωση αυτής της εκ του νόμου υποχρεώσεως: είτε να δημιουργήσουν ατομικό σύστημα ανακυκλώσεως και επεξεργασίας των εν λόγω αποβλήτων είτε να προσχωρήσουν σε οργανισμό οικολογικής διαχείρισης στον οποίο μεταφέρουν την εκ του νόμου υποχρέωσή τους μέσω καταβολής εισφοράς. Επομένως, ακριβώς στην περίπτωση που ο διαθέτων προϊόντα στην αγορά αποφασίσει να προσχωρήσει σε οργανισμό οικολογικής διαχείρισης η εισφορά στον εν λόγω οργανισμό καθίσταται γι' αυτόν νομικώς υποχρεωτική προκειμένου να εκπληρώσει την εκ του νόμου υποχρέωσή του να προβεί σε επεξεργασία των αποβλήτων.

72. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβανομένης υπόψη της εναλλακτικής δυνατότητας που ο νόμος παρέχει στους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι εισφορές προς την Eco TLC των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC δεν είναι εκ του νόμου υποχρεωτικές.

73. Ωστόσο, με τις παρατηρήσεις της, η Επιτροπή θεωρεί σκόπιμο να θέσει το ζήτημα αν μια de facto υποχρεωτική εισφορά πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει τα ίδια αποτελέσματα με μια εκ του νόμου υποχρεωτική εισφορά. Κατά το θεσμικό αυτό όργανο, αν συναχθεί ότι οι εισφορές που οι διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά καταβάλλουν στην Eco TLC, τον μοναδικό εγκεκριμένο στη Γαλλία οργανισμό οικολογικής διαχείρισης στον κλάδο των προϊόντων TLC, είναι de facto υποχρεωτικές, δεδομένου ότι η εναλλακτική δυνατότητα εφαρμογής ατομικού συστήματος είναι «αμιγώς θεωρητική, διότι είναι πρακτικώς ανέφικτη», τότε οι πόροι που απορρέουν από τις εν λόγω εισφορές θα πρέπει να χαρακτηριστούν ως «κρατικοί πόροι» [40].

74. Συναφώς, κατανοώ την απαίτηση, την οποία τόνισε η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, να μην αποκλείονται από την έννοια της κρατικής ενισχύσεως καταστάσεις στις οποίες κράτος μέλος προβλέπει μια αμιγώς θεωρητική εναλλακτική δυνατότητα. Πράγματι, σε τέτοιες περιπτώσεις, υπάρχει ο κίνδυνος τα κράτη μέλη, προβλέποντας στην εθνική νομοθεσία για τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες εναλλακτικές δυνατότητες νομικώς υπαρκτές, αλλά de facto μη πραγματοποιήσιμες, να καταστρατηγήσουν τη ρύθμιση της Ένωσης στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων.

40 Συναφώς, επισημαίνω ότι, στις προτάσεις του επί της υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας) (υπόθεση αριθ. 416103), ο επίτροπος του Δημοσίου Louis Dutheillet de Lamothe εκτίμησε ότι η δυνατότητα για τους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά να αναπτύξουν δικό τους κλάδο ανακυκλώσεως είναι «αμιγώς θεωρητική».

75. Εντούτοις, εκτιμώ ότι η ανάλυση στην οποία στηρίζεται ενδεχόμενο συμπέρασμα ότι η προβλεπόμενη από την εθνική νομοθεσία νόμιμη εναλλακτική δυνατότητα είναι «αμιγώς θεωρητική», λόγω της αδυναμίας υλοποιήσεώς της, πρέπει κατ' ανάγκην να είναι πολύ αυστηρή, δεδομένου ότι συντρέχει ο κίνδυνος, σε διαφορετική περίπτωση, να καταστεί αυθαίρετη.

76. Για να πραγματοποιηθεί μια τέτοια ανάλυση, πρέπει, κατά τη γνώμη μου, πρώτον, να εξακριβωθεί αν από νομικής απόψεως υφίσταται πράγματι εναλλακτική δυνατότητα. Τούτο δεν θα μπορούσε να ισχύει, για παράδειγμα, αν οι αρχές δεν έχουν θεσπίσει νομικό πλαίσιο που να επιτρέπει την υλοποίηση μιας από τις δύο εναλλακτικές δυνατότητες. Εν προκειμένω, ωστόσο, φαίνεται ότι έχει θεσπιστεί κανονιστικό πλαίσιο, έστω και αν υποστηρίζεται ότι θεσπίστηκε καθυστερημένα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή ατομικών συστημάτων ανακυκλώσεως και επεξεργασίας των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα TLC[41].

77. Δεύτερον, προκειμένου μια εναλλακτική δυνατότητα να είναι «αμιγώς θεωρητική, διότι είναι πρακτικώς ανέφικτη», δεν αρκεί να είναι απλώς περισσότερο δαπανηρή ή λιγότερο ευνοϊκή από οικονομικής απόψεως. Η εν λόγω δυνατότητα θα πρέπει να είναι τόσο δαπανηρή ή δυσχερής ώστε να πρέπει να κριθεί ως de facto μη πραγματοποιήσιμη.

78. Τρίτον, πριν συναχθεί ότι μια νομικώς υπαρκτή εναλλακτική δυνατότητα είναι αμιγώς θεωρητική, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι δυνατότητες που διαθέτουν οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες. Για παράδειγμα, εν προκειμένω, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι, ακόμη και αν η εφαρμογή ατομικού συστήματος ήταν de facto αδύνατη, οι διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά μπορούσαν, ωστόσο, να δημιουργήσουν άλλον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης, διαφορετικό από την Eco TLC, για να εκπληρώσουν την υποχρέωσή τους επεξεργασίας των αποβλήτων[42]. Αν υπήρχε τέτοια δυνατότητα ως εναλλακτική για τους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά[43], επίσης η ύπαρξη εναλλακτικής δυνατότητας αυτού του είδους θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στην ανάλυση, πριν συναχθεί ότι η εναλλακτική δυνατότητα πληρωμής εισφορών στην Eco TLC που προσφέρθηκε στους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά είναι «αμιγώς θεωρητική».

79. Εν πάση περιπτώσει, εκτιμώ ότι η δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν παρέχει όλα τα πραγματικά στοιχεία που είναι αναγκαία για την οριστική πραγματοποίηση της εκτιμήσεως αυτής. Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει, βάσει των στοιχείων που θα του παράσχει το Δικαστήριο, αν οι εισφορές που καταβάλλουν στην Eco TLC οι διαθέτοντες στην αγορά προϊόντα TLC έχουν ενδεχομένως υποχρεωτικό χαρακτήρα. Αν το αιτούν δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τούτο δεν ισχύει, θα πρέπει να αποκλειστεί ο χαρακτήρας των επίμαχων κεφαλαίων ως κρατικών πόρων.

β) Επί του δημοσίου ελέγχου με αντικείμενο τον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης και τα κεφάλαια

80. Από τη νομολογία που μνημονεύθηκε στα σημεία 56 και 59 των παρουσών προτάσεων προκύπτει ότι, προκειμένου να κριθεί αν κεφάλαια τα οποία τροφοδοτούνται μέσω υποχρεωτικών εισφορών επιβαλλόμενων από τη νομοθεσία κράτους μπορούν να εμπίπτουν στην έννοια της κρατικής ενισχύσεως κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, είναι καθοριστικής σημασίας να εξακριβωθεί αν διακριτός από τη δημόσια αρχή φορέας που διαχειρίζεται τα κεφάλαια σύμφωνα με τη νομοθεσία

41 Υπουργική απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2017 σχετική με τη διαδικασία εγκρίσεως και αφορώσα τη συγγραφή υποχρεώσεων ως προς τα ατομικά συστήματα του κλάδου των αποβλήτων που προέρχονται από κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα ενδύσεως, λευκά είδη οικιακής χρήσεως και υποδήματα, κατ' εφαρμογήν των άρθρων L. 541-10-3 και R. 543-217 έως R. 543-224 του περιβαλλοντικού κώδικα (JORF αριθ. 0226 της 27ης Σεπτεμβρίου 2017).

42 Την ύπαρξη της δυνατότητας αυτής εξέτασε ο επίτροπος του Δημοσίου Louis Dutheillet de Lamothe, στις προτάσεις του που μνημονεύονται στην υποσημείωση 40 των παρουσών προτάσεων, στην ανάλυσή του σχετικά με το έννομο συμφέρον της Eco TLC να κινήσει δίκη ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας).

43 Οφείλω να διευκρινίσω ότι αναφέρω τη δυνατότητα αυτή μόνον ως παράδειγμα, διότι, βάσει των ελλιπών στοιχείων που έχουμε στη διάθεσή μας, αποτελεί απλώς και μόνον εικασία. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν πράγματι υφίσταται τέτοια δυνατότητα.

αυτή έχει εξουσιοδοτηθεί από το κράτος να διαχειρίζεται κρατικούς πόρους. Για να χαρακτηριστούν τα κεφάλαια ως «κρατικοί πόροι», δεν απαιτείται να ανήκουν μονίμως στην περιουσία του Δημοσίου, αλλά αρκεί να μένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και, επομένως, στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών.

81. Εν προκειμένω, υπό το πρίσμα της νομολογίας αυτής, πρέπει να εξακριβωθεί αν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Eco TLC έχει εξουσιοδοτηθεί από το κράτος να διαχειρίζεται πόρους που μένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και, επομένως, στη διάθεση των εθνικών αρχών.

82. Συναφώς, πρώτον, όσον αφορά τη φύση του διακριτού από τη δημόσια αρχή φορέα που διαχειρίζεται τα κεφάλαια, επισημαίνεται ότι εν προκειμένω δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η Eco TLC δεν είναι δημόσιος φορέας, αλλά ιδιωτική εταιρία, συσταθείσα από ιδιωτικούς φορείς, των οποίων οι σχέσεις διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο.

83. Υπό το πρίσμα αυτό, οι περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως φαίνονται να μοιάζουν περισσότερο με αυτές των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις Pearle κ.λπ. και Doux Élevage [44], στις οποίες το Δικαστήριο απέκλεισε τον χαρακτηρισμό ως «κρατικών πόρων» κεφαλαίων που διαχειρίζονταν ιδιωτικοί φορείς, παρά με αυτές των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις Association Vent De Colère! [45] και Achema [46], στις οποίες το Δικαστήριο αναγνώρισε τη φύση των επίμαχων κεφαλαίων ως κρατικών πόρων. Η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει, ωστόσο, από τις εν λόγω αποφάσεις Pearle κ.λπ. και Doux Élevage ως προς το γεγονός, το οποίο ασφαλώς δεν είναι αμελητέο, ότι, όπως εξέθεσα στο σημείο 64 των παρουσών προτάσεων, στις δύο αυτές υποθέσεις οι πόροι χρησιμοποιούνταν για την επίτευξη σκοπών που δεν άπτονταν του δημοσίου συμφέροντος αλλά καθορίζονταν από τους επίμαχους ιδιωτικούς φορείς [47].

84. Δεύτερον, κατ' εφαρμογήν των νομολογιακών αρχών που υπομνήσθηκαν στο σημείο 80 των παρουσών προτάσεων, πρέπει, εντούτοις, να εξακριβωθεί αν τα κεφάλαια που οργανισμός οικολογικής διαχείρισης χρησιμοποιεί για να καταβάλλει τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις στους φορείς διαλογής στο πλαίσιο του επίμαχου μηχανισμού μπορούν να θεωρηθούν ότι μένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο.

85. Συναφώς, επισημαίνω ότι τα επίμαχα κεφάλαια καταβάλλονται από ιδιωτικούς φορείς (τους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά) σε ιδιωτικό φορέα (την Eco TLC), ο οποίος τα καταβάλλει σε άλλους ιδιωτικούς φορείς (τους φορείς διαλογής). Οι εισφορές διατηρούν επομένως τον ιδιωτικό χαρακτήρα τους καθ' όλη τη διαδρομή τους [48]. Ο επίμαχος μηχανισμός δεν συνεπάγεται άμεση ή έμμεση μεταβίβαση δημόσιων εσόδων, δεδομένου ότι τα κεφάλαια που δημιουργήθηκαν από την καταβολή των εισφορών ουδέποτε διέρχονται από τον κρατικό προϋπολογισμό ούτε από άλλον δημόσιο φορέα και δεν περιέρχονται στις δημόσιες αρχές [49]. Εξάλλου, οι δημόσιες αρχές ουδέποτε έχουν πραγματική πρόσβαση στους πόρους αυτούς [50].

44 Αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 2004, Pearle κ.λπ. (C-345/02, EU:C:2004:448), και της 30ής Μαΐου 2013, Doux Élevage και Coopérative agricole UKL-ARREE (C-677/11, EU:C:2013:348, σκέψεις 31 και 33).

45 Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ. (C-262/12, EU:C:2013:851).

46 Απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407).

47 Το καθεστώς που εξετάζεται στην υπό κρίση υπόθεση διαφέρει επίσης από εκείνο που εξετάστηκε στην υπόθεση Essent Netwerk Noord, στην οποία ο διακριτός από τη δημόσια αρχή φορέας ήταν πράγματι ιδιωτική εταιρία, αλλά είχε οριστεί από τον νόμο για να εισπράττει έναν φόρο (βλ. απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ., C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψεις 67 και 68). Τούτο δεν συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι οι εισφορές των διαθετόντων προϊόντα στην αγορά δεν συνιστούν φόρο (βλ. σημείο 106 των παρουσών προτάσεων).

48 Πρβλ. απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Doux Élevage και Coopérative agricole UKL-ARREE (C-677/11, EU:C:2013:348, σκέψη 32).

49 Πρβλ. αποφάσεις της 30ής Μαΐου 2013, Doux Élevage και Coopérative agricole UKL-ARREE (C-677/11, EU:C:2013:348, σκέψη 32), της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ. (C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψεις 28 έως 33), και της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 85).

50 Συναφώς, βλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 81).

86. Επιπλέον, σε περίπτωση μη καταβολής των εισφορών, ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης πρέπει να ακολουθήσει, προκειμένου να τις εισπράξει, τη συνήθη αστική ή εμπορική ένδικη διαδικασία, διότι δεν διαθέτει κανένα προνόμιο κρατικής φύσεως [51].

87. Εντούτοις, ακόμη και αν δεν έχουν πρόσβαση στα εν λόγω κεφάλαια, οι δημόσιες αρχές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη χρησιμοποίησή τους και τον καθορισμό του ύψους τους, πράγμα που οδήγησε την Επιτροπή να θεωρήσει, με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι το κράτος διατηρεί, κατ' ουσίαν, στενό έλεγχο επί του χρηματοοικονομικού κυκλώματος που αφορά τα εν λόγω κεφάλαια [52].

88. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει, τρίτον, να εξακριβωθεί αν, παρά το γεγονός ότι οι δημόσιες αρχές δεν έχουν πρόσβαση στα κεφάλαια αυτά, ελέγχουν ωστόσο τα εν λόγω κεφάλαια στο μέτρο που έχουν εξουσία διαθέσεώς τους.

89. Όσον αφορά το κριτήριο που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση αυτή, από τη νομολογία προκύπτει ότι δεν αρκεί τα κρίσιμα στοιχεία του επίμαχου μηχανισμού να περιορίζονται να δείχνουν κάποια επιρροή του κράτους επί του μηχανισμού αυτού. Αντιθέτως, είναι αναγκαίο να μπορεί να συναχθεί από τα στοιχεία αυτά ότι το κράτος έχει εξουσία διαθέσεως των κεφαλαίων τα οποία τελούν υπό τη διαχείριση του διακριτού από τις δημόσιες αρχές φορέα [53].

90. Υπό την έννοια αυτή, είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη ο βαθμός αυτοτέλειας των κεφαλαίων των οποίων αποδέκτης είναι ο διακριτός φορέας που τα διαχειρίζεται δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας. Ειδικότερα, πρέπει να εξακριβωθεί αν η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση παρέχει στην αρμόδια αρχή την εξουσία να κατευθύνει ή να επηρεάζει τη διαχείριση των κεφαλαίων και πρέπει επίσης να εκτιμηθεί το είδος και ο βαθμός του ελέγχου που οι δημόσιες αρχές ασκούν επί του εν λόγω διακριτού φορέα [54].

91. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρώ ότι οι ακόλουθες εκτιμήσεις έχουν σημασία όσον αφορά τον επίμαχο μηχανισμό.

92. Πρώτον, όσον αφορά την πρωτοβουλία καταβολής κεφαλαίων, μολονότι είναι βέβαιο ότι η χρήση τους επιδιώκει συγκεκριμένους πολιτικούς σκοπούς που τίθενται και ορίζονται από τις δημόσιες αρχές [55], και ότι η υποχρέωση μέριμνας για τα απόβλητα προέρχεται απευθείας από το κράτος, αντιθέτως η πρωτοβουλία καταβολής των εισφορών δεν προέρχεται άμεσα από το κράτος, αλλά από την επιλογή των διαθετόντων προϊόντα στην αγορά να προσχωρήσουν στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης [56].

93. Δεύτερον, όσον αφορά την αποκλειστική χρήση των κεφαλαίων για τους σκοπούς που καθορίζονται από τη δημόσια αρχή, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, ακόμη και αν αυτό αποτελεί ένα από τα υπό εξέταση κριτήρια [57], δεν είναι ωστόσο αρκετό, από μόνο του, για να συναχθεί ότι το κράτος μπορεί να διαθέτει τα κεφάλαια αυτά, κατά την έννοια της νομολογίας που μνημονεύθηκε στο σημείο 56 των παρουσών προτάσεων [58]. Αντιθέτως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η εκ του νόμου αρχή

51 Πρβλ. απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Doux Élevage και Coopérative agricole UKL-ARREE (C-677/11, EU:C:2013:348, σκέψη 32).

52 Ο επίτροπος του Δημοσίου Louis Dutheillet de Lamothe εξέφρασε την ίδια άποψη στις προτάσεις του που μνημονεύονται στην υποσημείωση 40 των παρουσών προτάσεων.

53 Πρβλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 75).

54 Συναφώς, βλ. απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Doux Élevage και Coopérative agricole UKL-ARREE (C-677/11, EU:C:2013:348, σκέψη 38).

55 Και δεν καθορίζονται από τον ίδιο τον διακριτό φορέα, όπως στις υποθέσεις Pearle και Doux Élevage (βλ. σημεία 64 και 83 των παρουσών προτάσεων).

56 Προφανώς, η εν λόγω εκτίμηση επηρεάζεται από ενδεχόμενη διαπίστωση του de facto υποχρεωτικού χαρακτήρα των εισφορών, όπως αναφέρεται στο σημείο 79 των παρουσών προτάσεων. Πράγματι, αν οι εισφορές είναι de facto υποχρεωτικές, τότε μπορεί να θεωρηθεί ότι η πρωτοβουλία καταβολής τους δεν είναι αποτέλεσμα ελεύθερης επιλογής των επιχειρήσεων.

57 Συναφώς, βλ. αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ (C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψη 69), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 66).

58 Πρβλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 76).

του αποκλειστικού προορισμού των επίμαχων κεφαλαίων τείνει μάλλον να αποδείξει, ελλείψει οποιουδήποτε άλλου στοιχείου περί του αντιθέτου, ότι το κράτος ακριβώς δεν είναι σε θέση να διαθέσει τα εν λόγω κεφάλαια, δηλαδή να αποφασίσει να τα χρησιμοποιήσει για σκοπό διαφορετικό από εκείνον που προβλέπει η επίμαχη νομοθεσία [59].

94. Τρίτον, όσον αφορά τον βαθμό αυτονομίας που ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης έχει όσον αφορά τα κεφάλαια, εν προκειμένω είναι αναμφισβήτητο ότι το κράτος διατηρεί ορισμένο βαθμό ελέγχου των χρηματοοικονομικών ροών σχετικά με τα κεφάλαια αυτά. Συγκεκριμένα, κατά τον καθορισμό της «κατά τα κατάντη κλίμακας», ασκεί αποφασιστική επιρροή επί του ποσού των χρηματοδοτικών ενισχύσεων που καταβάλλονται στους φορείς διαλογής. Επιπλέον, η «κατά τα ανάντη κλίμακα», η οποία καθορίζει τις εισφορές που πρέπει να καταβάλλουν στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης οι διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ποσά αυτά, δεδομένου ότι ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης πρέπει να ασκεί χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό τις δραστηριότητες για τις οποίες έχει εγκριθεί.

95. Ωστόσο, με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε ενώπιον του Δικαστηρίου, η Γαλλική Κυβέρνηση προέβαλε ολόκληρη σειρά στοιχείων που φαίνεται να δείχνουν ορισμένο βαθμό αυτονομίας τον οποίο, στο πλαίσιο του επίμαχου μηχανισμού, έχει ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης, ειδικά όσον αφορά τα κεφάλαια.

96. Συναφώς, η κατά τα ανάντη κλίμακα καθορίζεται από τον ίδιο τον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης και δεν επικυρώνεται από τη δημόσια αρχή, αλλά αποτελεί απλώς και μόνον αντικείμενο υποχρεώσεως παροχής πληροφοριών. Όπως όμως επισήμανα ανωτέρω, τα ποσά των κατά τα ανάντη εισφορών που καθορίζονται στην εν λόγω κλίμακα εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από το ποσό των ενισχύσεων που καταβάλλονται στους φορείς διαλογής, όπως αυτό καθορίζεται στην κατά τα κατάντη κλίμακα. Επιπλέον, ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης πρέπει να προσαρμόζει τα ποσά των εισφορών που εισπράττει από τους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά στο απολύτως αναγκαίο επίπεδο για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του [60]. Εντούτοις, φαίνεται ότι το ποσό των χρηματοδοτικών ενισχύσεων δεν είναι ο μόνος παράγοντας που επηρεάζει τον καθορισμό της κατά τα ανάντη κλίμακας, δεδομένου ότι, στην πραγματικότητα, οι κατά τα ανάντη εισφορές εξαρτώνται επίσης από άλλα στοιχεία επί των οποίων, κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης ασκεί επιρροή, όπως είναι το κόστος διαχειρίσεώς του καθώς και η διαμόρφωση της κλίμακας βάσει κριτηρίων οικολογικού σχεδιασμού [61].

97. Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει επιπλέον ότι ο εγκεκριμένος οργανισμός οικολογικής διαχείρισης έχει επίσης πρωτεύοντα ρόλο όσον αφορά τον καθορισμό της κατά τα κατάντη κλίμακας. Συγκεκριμένα, η κλίμακα αυτή αντιστοιχεί στο μέσο καθαρό κόστος διαλογής το οποίο καθορίζεται από τη δημόσια αρχή βάσει των προτάσεων που περιλαμβάνονται στον ετήσιο απολογισμό του περιβαλλοντικού, οικονομικού και κοινωνικού Παρατηρητηρίου διαλογής και ανάκτησης των αποβλήτων από τα προϊόντα TLC το οποίο έχει συστήσει ο εγκεκριμένος οργανισμός οικολογικής διαχείρισης [62].

98. Είναι επίσης σημαντικό να επισημανθεί ότι, όσον αφορά την επιλεξιμότητα για τη σύναψη συμβάσεως με τον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης των φορέων διαλογής, οι οποίοι θα είναι, εν τέλει, οι αποδέκτες τυχόν κρατικής ενισχύσεως, η συγγραφή υποχρεώσεων που προσαρτάται στην υπουργική απόφαση του 2014 καθορίζει κριτήρια επιλεξιμότητας που οι εν λόγω φορείς πρέπει να πληρούν προκειμένου να συνάψουν σύμβαση [63]. Ωστόσο, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης μπορεί να προσθέτει ο ίδιος κριτήρια επιλεξιμότητας, πράγμα το

59 Βλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268).

60 Βλ. άρθρο L. 543-215 του περιβαλλοντικού κώδικα.

61 Βλ. κεφάλαιο III, σημείο C.4, της συγγραφής υποχρεώσεων

62 Κεφάλαιο VI, σημείο D, της συγγραφής υποχρεώσεων.

63 Κεφάλαιο VI, σημείο B, της συγγραφής υποχρεώσεων. Βλ. σημεία 20, 128 και 129 των παρουσών προτάσεων.

οποίο έπραξε με την εισαγωγή κριτηρίου μεγέθους του φορέα διαλογής καθώς και άλλων συμβατικών υποχρεώσεων που πρέπει να τηρούν οι εν λόγω φορείς. Επομένως, φαίνεται ότι, αντιθέτως προς τα καθεστώτα που εξετάστηκαν στις υποθέσεις όπου το Δικαστήριο αναγνώρισε τη φύση των επίμαχων κεφαλαίων ως κρατικών πόρων[64], εν προκειμένω ο φορέας διαθέτει ορισμένο περιθώριο αυτονομίας κατά τον καθορισμό των αποδεκτών των χορηγούμενων χρηματοδοτικών ενισχύσεων.

99. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν, in concreto, όλα αυτά τα στοιχεία που μνημονεύει η Γαλλική Κυβέρνηση όντως παρέχουν ορισμένο περιθώριο αυτονομίας στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης όσον αφορά τα κεφάλαια, το οποίο αρκεί για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να διαθέτει η δημόσια αρχή την εξουσία να διευθύνει και να επηρεάζει τη διαχείριση των κεφαλαίων.

100. Τέταρτον, όσον αφορά τον βαθμό ελέγχου που οι δημόσιες αρχές ασκούν επί του οργανισμού οικολογικής διαχείρισης, ο έλεγχος αυτός διενεργείται σε δύο στάδια. Στο επίπεδο χορηγήσεως της εγκρίσεως, ο εν λόγω έλεγχος είναι μάλλον ενδελεχής, στο μέτρο που για να λάβει την εν λόγω έγκριση ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης πρέπει να είναι σε θέση να πληροί όλους τους όρους που καθορίζονται στη συγγραφή υποχρεώσεων. Εν συνεχεία, όπως προκύπτει από τα σημεία 18, 26, 36 και 37 των παρουσών προτάσεων, ο έλεγχος αυτός πραγματοποιείται κατ' ουσίαν με τη συμμετοχή του επιθεωρητή του Δημοσίου στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου του εγκεκριμένου οργανισμού οικολογικής διαχείρισης και με τις υποχρεώσεις ενημερώσεως που ο οργανισμός έχει έναντι των δημοσίων αρχών, προκειμένου αυτές να έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν την τήρηση των απαιτήσεων που συνδέονται με το καθεστώς διευρυμένης ευθύνης των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC.

101. Συναφώς παρατηρώ, αφενός, ότι, όπως επισήμανε ο επίτροπος του Δημοσίου στις προτάσεις του σχετικά με την εκκρεμή υπόθεση ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας)[65], ο εν λόγω έλεγχος ασφαλώς δεν μπορεί να εξομοιωθεί με εποπτεία επί δημόσιου οργανισμού ή με τις εξουσίες που παρέχει μια σημαντική συμμετοχή στο κεφάλαιο εταιρίας. Πράγματι, σε περίπτωση αναφοράς από τον επιθεωρητή, το κράτος διαθέτει μόνον τις αστυνομικές του εξουσίες και τις κυρώσεις που επιβάλλει σε περίπτωση παραβάσεως της νομοθεσίας.

102. Αφετέρου, πρέπει επίσης να παρατηρηθεί ότι το ίδιο το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως η οδηγία 2008/98, επιβάλλει στα κράτη μέλη να θεσπίσουν κατάλληλο πλαίσιο παρακολουθήσεως και ελέγχου της εφαρμογής του καθεστώτος διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών[66].

γ) Επί της υπάρξεως αρκούντως άμεσης σχέσεως μεταξύ του επίμαχου πλεονεκτήματος και μιας, τουλάχιστον δυνητικής, μειώσεως των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού

103. Όπως επισημάνθηκε στο σημείο 60 των παρουσών προτάσεων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν πλεονέκτημα που χορηγήθηκε σε αποδέκτη άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους ή που συνιστά πρόσθετη επιβάρυνση για το Δημόσιο επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, πρέπει να εξακριβωθεί αν υφίσταται αρκούντως άμεση σχέση μεταξύ, αφενός, του πλεονεκτήματος αυτού και, αφετέρου, μειώσεως των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού, ή έστω αρκούντως συγκεκριμένου οικονομικού κινδύνου επιβαρύνσεως του κρατικού προϋπολογισμού.

64 Για παράδειγμα, στο επίμαχο στην υπόθεση Achema καθεστώς, το Δημόσιο ενέκρινε το όνομα των αποδεκτών της ενισχύσεως (βλ. απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ., C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψεις 60 και 87).

65 Βλ. προτάσεις του επιτρόπου του Δημοσίου Louis Dutheillet de Lamothe που μνημονεύονται στην υποσημείωση 40 των παρουσών προτάσεων.

66 Βλ. άρθρο 8α, παράγραφος 5, της οδηγίας 2008/98. Συναφώς, πρέπει επίσης να επισημανθεί, ωστόσο, ότι η εν λόγω διάταξη, δεδομένου ότι εισήχθη με την οδηγία 2018/851, δεν έχει αφ' εαυτής εφαρμογή ratione temporis στην παρούσα υπόθεση ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας).

104. Συναφώς το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι δεν είναι απαραίτητο η μείωση αυτή, ή έστω ο κίνδυνος αυτός, να αντιστοιχεί ή να ισοδυναμεί με το εν λόγω πλεονέκτημα, ούτε είναι απαραίτητο το εν λόγω πλεονέκτημα να αποτελεί αντιστάθμισμα της μειώσεως αυτής ή του κινδύνου αυτού ή να είναι της ίδιας φύσεως με τη δέσμευση κρατικών πόρων από την οποία απορρέει [67]. Ωστόσο, απαιτείται τουλάχιστον να υπάρχει αρκούντως συγκεκριμένος κίνδυνος επιπλέον επιβαρύνσεως του Δημοσίου στο μέλλον [68]

105. Εντούτοις, εν προκειμένω, από τα στοιχεία της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν φαίνεται να υφίσταται σχέση μεταξύ, αφενός, του πλεονεκτήματος που συνίσταται στις καταβολές των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στους φορείς διαλογής και, αφετέρου, μειώσεως των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού, ή έστω αρκούντως συγκεκριμένου κινδύνου επιβαρύνσεως του κρατικού προϋπολογισμού.

106. Συναφώς, επισημαίνω, πρώτον, ότι οι κατά τα ανάντη εισφορές που οι διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά καταβάλλουν στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης δεν μπορούν να εξομοιωθούν με φόρο ή φορολογική επιβάρυνση. Δεν πρόκειται για εισφορές που επιβάλλονται μονομερώς από τον νόμο και τις οποίες οφείλουν να καταβάλλουν οι εν λόγω διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά [69].

107. Επί του σημείου αυτού, έχει σημασία η παρατήρηση ότι, όπως ήδη επισημάνθηκε [70], το ίδιο το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) έχει διευκρινίσει με τη νομολογία του, μολονότι το έχει πράξει όσον αφορά καθεστώτα διευρυμένης ευθύνης των διαθετόντων προϊόντα στην αγορά σε κλάδους άλλους από αυτόν των προϊόντων TLC, ότι οι εισφορές που καταβάλλονται σε οργανισμό οικολογικής διαχείρισης συνιστούν άμεση αντιπαροχή για παρασχεθείσα υπηρεσία και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να θεωρηθούν καταβολή που μπορεί να εξομοιωθεί με φορολογική επιβάρυνση ή φόρο επιβαλλόμενο από τη δημόσια αρχή.

108. Δεύτερον, από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι υφίσταται μηχανισμός, που έχει θεσπιστεί και ρυθμίζεται από το κράτος μέλος, για την αντιστάθμιση του κόστους που απορρέει από την υποχρέωση μέριμνας για την επεξεργασία των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα TLC, με τον οποίο το κράτος εγγυάται στους διαθέτοντες προϊόντα στην αγορά την πλήρη κάλυψη του εν λόγω κόστους, όπως συνέβαινε, για παράδειγμα, σε άλλες υποθέσεις που έχει εκδικάσει το Δικαστήριο [71]. Επιπλέον, ο μηχανισμός δεν υποχρεώνει τους εν λόγω διαθέτοντες να μετακυλίουν στους τελικούς πελάτες τα ποσά που καταβλήθηκαν ως εισφορές στον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης [72].

109. Από τις ανωτέρω εκτιμήσεις έπεται ότι, βάσει των στοιχείων που περιλαμβάνονται στη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, αφενός, φαίνεται ότι ο επίμαχος μηχανισμός δεν συνεπάγεται ότι το κράτος παραιτείται από πόρους, οποιασδήποτε μορφής, όπως φόρους, επιβαρύνσεις, εισφορές ή άλλους πόρους, οι οποίοι, κατά την εθνική νομοθεσία, θα έπρεπε να

67 Απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ. (C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 110).

68 Απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ. (C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 106). Πρβλ., επίσης, απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1998, Ecotrade (C-200/97, EU:C:1998:579, σκέψη 41).

69 Πρβλ. αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ. (C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψεις 45 έως 47 και 66), και της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 68).

70 Βλ. υποσημείωση 12 των παρουσών προτάσεων και εκεί μνημονευόμενη νομολογία του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας).

71 Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ. (C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψεις 26 και 36), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 71). Συναφώς, βλ., επίσης, αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, σκέψη 30), και της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 84).

72 Βλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 70).

τροφοδοτήσουν τον κρατικό προϋπολογισμό[73], και ότι, επομένως, δεν μπορεί να στερήσει τα ταμεία του κράτους μέλους από ορισμένες εισροές ρευστότητας και, ως εκ τούτου, να μειώσει τα έσοδα του προϋπολογισμού του κράτους αυτού[74]. Αφετέρου, ο εν λόγω μηχανισμός δεν φαίνεται ούτε να δημιουργεί αρκούντως συγκεκριμένο κίνδυνο πρόσθετης επιβαρύνσεως του Δημοσίου στο μέλλον.

δ) Συμπέρασμα όσον αφορά τον χαρακτηρισμό ως «κρατικών πόρων» των κεφαλαίων που οργανισμός οικολογικής διαχείρισης χρησιμοποιεί για την καταβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στους φορείς διαλογής στο πλαίσιο του επίμαχου μηχανισμού

110. Εν κατακλείδι, υπό το πρίσμα όλων των ανωτέρω εκτιμήσεων, θεωρώ ότι τα κεφάλαια που οργανισμός οικολογικής διαχείρισης, όπως η Eco TLC, χρησιμοποιεί, κατ' εφαρμογήν του μηχανισμού διευρυμένης ευθύνης των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC, για να καταβάλλει τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις στους φορείς διαλογής, δεν αποτελούν κρατικούς πόρους.

111. Όπως επισημάνθηκε στο σημείο 45 των παρουσών προτάσεων, στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο διαθέτει όλα τα στοιχεία και τις λοιπές πληροφορίες σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά, που απαιτούνται για την πραγματοποίηση πλήρους ανάλυσης, εναπόκειται, εντούτοις, να λάβει την τελική απόφαση επί του ζητήματος αυτού. Προς τούτο, θα πρέπει, ειδικότερα, να εξακριβώσει, βάσει των στοιχείων που θα του παράσχει το Δικαστήριο, πρώτον, αν οι εισφορές στην Eco TLC των διαθετόντων στην αγορά προϊόντα TLC έχουν de facto υποχρεωτικό χαρακτήρα, δεύτερον, αν τα επίμαχα κεφάλαια, μολονότι τελούν υπό τη διαχείριση της Eco TLC, πρέπει να θεωρηθούν, λόγω της ελλείψεως αυτονομίας της Eco TLC όσον αφορά τα κεφάλαια αυτά και λόγω της εκτάσεως των δημοσίων εξουσιών ελέγχου που ασκούνται επ' αυτής, ότι παρά ταύτα μένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και βρίσκονται στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών και, τρίτον, αν υφίσταται αρκούντως άμεση σχέση μεταξύ του επίμαχου πλεονεκτήματος και μιας, τουλάχιστον δυνητικής, μειώσεως των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού.

Δ. Επί της υπάρξεως οικονομικού πλεονεκτήματος

112. Από τις προϋποθέσεις που μνημονεύονται στο σημείο 41 των παρουσών προτάσεων, θα αναλύσω τώρα την προϋπόθεση περί υπάρξεως οικονομικού πλεονεκτήματος.

113. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ως κρατικές ενισχύσεις χαρακτηρίζονται οι παρεμβάσεις οι οποίες, υπό οποιαδήποτε μορφή, δύνανται να ευνοήσουν, άμεσα ή έμμεσα, επιχειρήσεις ή οι οποίες πρέπει να θεωρηθούν οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο η ωφελούμενη επιχείρηση δεν θα ελάμβανε υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς[75].

73 Απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Doux Élevage και Coopérative agricole UKL-ARREE (C-677/11, EU:C:2013:348, σκέψη 32).

74 Πρβλ. αποφάσεις της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (C-279/08 P, EU:C:2011:551, σκέψη 107), της 9ης Οκτωβρίου 2014, Ministerio de Defensa και Navantia (C-522/13, EU:C:2014:2262, σκέψη 48), και της 16ης Απριλίου 2015, Τράπεζα Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, σκέψη 28).

75 Αποφάσεις της 27ης Ιουνίου 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, σκέψη 65 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), της 6ης Μαρτίου 2018, Επιτροπή κατά FIH Holding και FIH Erhvervsbank (C-579/16 P, EU:C:2018:159, σκέψη 44), και της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 74 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

114. Συνεπώς, ενισχύσεις θεωρούνται, μεταξύ άλλων, οι παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, ελαφρύνουν τις επιβαρύνσεις που συνήθως βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και οι οποίες, ως εκ τούτου, χωρίς να αποτελούν επιδοτήσεις υπό στενή έννοια, είναι της ίδιας φύσεως και έχουν τα ίδια αποτελέσματα[76]. Πλεονέκτημα υφίσταται όταν η οικονομική κατάσταση επιχειρήσεως βελτιώνεται λόγω κρατικής παρεμβάσεως η οποία πραγματοποιήθηκε υπό συνθήκες που διαφέρουν από τις κανονικές συνθήκες της αγοράς[77].

115. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία που απορρέουν από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο φαίνεται ότι οι διάφορες χρηματοδοτικές ενισχύσεις που η Eco TLC καταβάλλει στους συμβεβλημένους φορείς διαλογής δεν αντιστοιχούν κατ' ανάγκην στις αγοραίες τιμές για τη διαλογή και την ανακύκλωση των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα TLC[78].

116. Ως εκ τούτου, όπως επισήμανε η Επιτροπή, πρώτον, ο σκοπός που επιδιώκεται με τις ενισχύσεις στους φορείς διαλογής δεν φαίνεται να αφορά την καταβολή τιμήματος για παρασχεθείσα υπηρεσία, αλλά, όπως προκύπτει από τη συγγραφή υποχρεώσεων[79], οι ενισχύσεις επιδιώκουν, «αφενός, να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητα του κλάδου διαχειρίσεως των εν λόγω αποβλήτων συμβάλλοντας στο κόστος της διαχειρίσεώς αυτής και, αφετέρου, να αναπτύξουν την απόδοση, στον κλάδο αυτόν, όσον αφορά τόσο την αύξηση των ποσοτήτων των τόνων που τυγχάνουν διαλογής όσο και τη μέγιστη μείωση των αποβλήτων που διατίθενται χωρίς ανάκτηση». Επομένως, οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις επιδιώκουν κυρίως περιβαλλοντικό σκοπό, ήτοι την αποτροπή της χωρίς ανάκτηση διαθέσεως των αποβλήτων που προέρχονται από προϊόντα TLC. Οι εν λόγω ενισχύσεις έχουν επίσης τον κοινωνικό σκοπό να ευνοηθούν οι επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερα άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν δυσκολίες ένταξης στην αγορά εργασίας.

117. Δεύτερον, οι τύποι υπολογισμού των ενισχύσεων που περιέχονται στη συγγραφή υποχρεώσεων δεν στηρίζονται στο κόστος της παροχής υπηρεσιών διαλογής και ανακυκλώσεως[80]. Δεν λαμβάνουν υπόψη ούτε το κόστος της παροχής ούτε την τιμή της αγοράς Αντιθέτως, ο υπολογισμός στηρίζεται στη συνολική δραστηριότητα του φορέα και λαμβάνει υπόψη άλλους παράγοντες που μπορούν να συνιστούν οικονομικό πλεονέκτημα.

118. Συναφώς, για παράδειγμα, η ενίσχυση για την ανάπτυξη είναι συμπληρωματική της ενισχύσεως για τη βιωσιμότητα και αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην κάλυψη των επενδύσεων που πραγματοποιούνται από τους φορείς διαλογής για τη δημιουργία νέων κέντρων διαλογής ή για επεκτάσεις. Η κάλυψη των εν λόγω επενδύσεων, χωρίς αναφορά σε αντιπαροχή για την Eco TLC, όντως φαίνεται να παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα στους συμβεβλημένους φορείς διαλογής.

119. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι δαπάνες που συνδέονται με την αμοιβή των μισθωτών επιβαρύνουν, ως εκ της φύσεώς τους, τον προϋπολογισμό των επιχειρήσεων, η κάλυψή τους αποτελεί, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οικονομικό πλεονέκτημα[81]. Επομένως, η κάλυψη των δαπανών για την απασχόληση των ατόμων με κοινωνικές δυσκολίες μπορεί επίσης να αποτελεί τέτοιο πλεονέκτημα.

76 Αποφάσεις της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ. (C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 101), και της 27ης Ιουνίου 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, σκέψη 66).

77 Πρβλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 2ας Σεπτεμβρίου 2010, Επιτροπή κατά Deutsche Post (C-399/08 P, EU:C:2010:481, σκέψη 40), και της 7ης Μαΐου 2020, BTB Holding Investments και Duferco Participations Holding κατά Επιτροπής (C-148/19 P, EU:C:2020:354, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

78 Πρβλ. προτάσεις του επιτρόπου του Δημοσίου Louis Dutheillet de Lamothe οι οποίες μνημονεύονται στην υποσημείωση 40 των παρουσών προτάσεων.

79 Κεφάλαιο VI, σημείο C.

80 Βλ. σημεία 20 και 21 των παρουσών προτάσεων.

81 Απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-5/01, EU:C:2002:754, σκέψεις 38 και 39).

120. Από τα προεκτεθέντα φαίνεται ότι, λόγω του τύπου υπολογισμού που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό των χρηματοδοτικών ενισχύσεων και λόγω της συνεκτιμήσεως προς τούτο παραμέτρων άλλων από το κόστος που συνδέεται με τις επίμαχες εργασίες ανακυκλώσεως και επεξεργασίας των αποβλήτων, οι εν λόγω χρηματοδοτικές ενισχύσεις, τις οποίες η Eco TLC καταβάλλει στους φορείς διαλογής δυνάμει του επίμαχου στην κύρια δίκη μηχανισμού, μπορούν να θεωρηθούν, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, ως παρέχουσες οικονομικό πλεονέκτημα στους εν λόγω φορείς το οποίο αυτοί δεν θα διέθεταν αν βρίσκονταν σε κανονικές συνθήκες της αγοράς [82].

Ε. Επί του επιλεκτικού χαρακτήρα του οικονομικού πλεονεκτήματος που παρέχεται στους συμβεβλημένους φορείς διαλογής

121. Όσον αφορά την προϋπόθεση περί επιλεκτικού χαρακτήρα, υπενθυμίζεται ότι, για να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το επίμαχο μέτρο πρέπει να παρέχει το πλεονέκτημα κατά τρόπο επιλεκτικό σε ορισμένες επιχειρήσεις ή κατηγορίες επιχειρήσεων ή σε ορισμένους οικονομικούς τομείς, θέτοντάς τους σε ευνοϊκότερη θέση από άλλους [83].

122. Κατά την εκτίμηση της προϋποθέσεως σχετικά με την επιλεκτικότητα του πλεονεκτήματος, πρέπει να εξετάζεται αν, στο πλαίσιο δεδομένου νομικού καθεστώτος, το επίμαχο εθνικό μέτρο μπορεί να ευνοήσει «ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής» έναντι άλλων που βρίσκονται, υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου με το εν λόγω καθεστώς σκοπού, σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση και που, επομένως, υφίστανται διαφορετική μεταχείριση δυνάμενη κατ' ουσίαν να χαρακτηριστεί ως «εισάγουσα δυσμενείς διακρίσεις» [84]. Η έννοια της «κρατικής ενισχύσεως» δεν καταλαμβάνει τα κρατικά μέτρα που εισάγουν διαφοροποίηση μεταξύ επιχειρήσεων και τα οποία, συνεπώς, είναι εξ ορισμού επιλεκτικά, όταν η εν λόγω διαφοροποίηση απορρέει από τη φύση ή την οικονομία του συστήματος στο οποίο εντάσσονται τα μέτρα αυτά [85].

123. Συναφώς, η εξέταση του ζητήματος αν μέτρο έχει επιλεκτικό χαρακτήρα ταυτίζεται, κατ' ουσίαν, με την εξέταση του ζητήματος αν το επίμαχο μέτρο εφαρμόζεται σε αυτό το σύνολο επιχειρηματιών κατά τρόπο μη συνεπαγόμενο δυσμενείς διακρίσεις. Επομένως, η έννοια του επιλεκτικού χαρακτήρα συνδέεται με εκείνη της δυσμενούς διακρίσεως [86].

124. Πάντως, μολονότι είναι αληθές, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, ότι το μέτρο αφορά μόνον τους φορείς διαλογής που δραστηριοποιούνται στον τομέα των προϊόντων TLC, εντούτοις το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι μέτρο προς όφελος μόνον ενός τομέα δραστηριοτήτων ή μέρους των επιχειρήσεων του τομέα αυτού δεν είναι κατ' ανάγκην επιλεκτικό. Πράγματι, όπως απορρέει από τις εκτιμήσεις που εκτίθενται στα δύο προηγούμενα σημεία των παρουσών προτάσεων,

82 Βλ., συναφώς, απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, Επιτροπή κατά FIH Holding και FIH Erhvervsbank (C-579/16 P, EU:C:2018:159, σκέψη 45). Πρβλ. προτάσεις του επιτρόπου του Δημοσίου Louis Dutheillet de Lamothe οι οποίες μνημονεύονται στην υποσημείωση 40 των παρουσών προτάσεων.

83 Πρβλ. αποφάσεις της 4ης Ιουνίου 2015, Επιτροπή κατά MOL (C-15/14 P, EU:C:2015:362, σκέψη 59), και της 30ής Ιουνίου 2016, Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-270/15 P, EU:C:2016:489, σκέψη 48).

84 Απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 84). Είναι γνωστό ότι η νομολογία αυτή απορρέει από την απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2001, Adria-Wien Pipeline και Wietersdorfer και Peggauer Zementwerke (C-143/99, EU:C:2001:598· βλ., ειδικότερα, σκέψη 41), σχετικά με τη μείωση του φόρου επί της ενέργειας που στην Αυστρία παρέχεται στις επιχειρήσεις που ασκούν την κύρια δραστηριότητά τους στον μεταποιητικό τομέα. Εν συνεχεία, επιβεβαιώθηκε στον φορολογικό τομέα με δύο αποφάσεις του Δικαστηρίου που εκδόθηκαν από το τμήμα μείζονος συνθέσεως, ήτοι τις αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά World Duty Free Group κ.λπ. (C-20/15 P και C-21/15 P, EU:C:2016:981, σκέψη 86), και της 19ης Δεκεμβρίου 2018, A-Brauerei (C-374/17, EU:C:2018:1024, σκέψη 22). Εντούτοις, το Δικαστήριο διευκρίνισε ρητώς ότι η μέθοδος αυτή δεν χρησιμοποιείται μόνο για την εξέταση των φορολογικών μέτρων (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:971, σκέψη 55). Συγκεκριμένα, τα δικαστήρια της Ένωσης έχουν χρησιμοποιήσει την εν λόγω μέθοδο αναλύσεως σε τομείς άλλους από τον φορολογικό· πέραν της τελευταίας αποφάσεως, βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 28ης Ιουλίου 2011, Mediaset κατά Επιτροπής (C-403/10 P, EU:C:2011:533, σκέψη 36), και της 14ης Ιανουαρίου 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, σκέψεις 55 επ.).

85 Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Hansestadt Lübeck (C-524/14 P, EU:C:2016:971, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

86 Βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Hansestadt Lübeck (C-524/14 P, EU:C:2016:971, σκέψη 53).

είναι επιλεκτικό μόνον αν, στο πλαίσιο δεδομένου νομικού καθεστώτος, έχει ως αποτέλεσμα να ευνοεί ορισμένες επιχειρήσεις σε σχέση με άλλες που ανήκουν σε άλλους τομείς ή στον ίδιο τομέα και οι οποίες, υπό το πρίσμα του σκοπού τον οποίο επιδιώκει το καθεστώς αυτό, βρίσκονται σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση [87].

125. Εν προκειμένω, για να διαπιστωθεί αν το ενδεχόμενο πλεονέκτημα που χορηγήθηκε στους συμβεβλημένους φορείς διαλογής είναι επιλεκτικό, πρέπει να εξακριβωθεί αν η επίμαχη ρύθμιση εισάγει διαφοροποιήσεις μεταξύ επιχειρήσεων που, υπό το πρίσμα του σκοπού που επιδιώκει η επίμαχη ρύθμιση, βρίσκονται σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση [88].

126. Κατ' αρχάς, όσον αφορά τον εθνικό μηχανισμό που προβλέπει τη διευρυμένη ευθύνη των παραγωγών για τη διαχείριση των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα TLC, επισημαίνεται ότι ο πρωταρχικός σκοπός του εν λόγω μηχανισμού είναι η βιωσιμότητα και η ανάπτυξη ενός κλάδου διαχειρίσεως των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά, ο οποίος ευνοεί, ειδικότερα και σύμφωνα με την ιεράρχηση των μεθόδων επεξεργασίας των αποβλήτων που καθορίζεται από την οδηγία 2008/98 [89], την υλική ανάκτησή τους, δηλαδή την επαναχρησιμοποίησή τους και την ανακύκλωσή τους [90].

127. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από τα σημεία 4 και 7 έως 9 των παρουσών προτάσεων, αφενός, το ίδιο το δίκαιο της Ένωσης προβλέπει τη θέσπιση καθεστώτος διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών και, αφετέρου, ο πρωταρχικός σκοπός του επίμαχου μηχανισμού συμπίπτει με τον σκοπό της νομοθεσίας της Ένωσης στον τομέα των αποβλήτων και, γενικότερα, με τον πρωταρχικό στόχο της Ένωσης να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Συναφώς, η Γαλλική Κυβέρνηση διευκρίνισε με τις παρατηρήσεις της ότι ο Γάλλος νομοθέτης θέσπισε το επίμαχο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο ακριβώς για να εκπληρώσει τους σκοπούς και τις υποχρεώσεις που θέτει η οδηγία 2008/98.

128. Εν συνεχεία, μολονότι ο επίμαχος μηχανισμός δεν φαίνεται να παρεκκλίνει ρητώς από δεδομένο νομικό πλαίσιο αναφοράς, εντούτοις έχει ως αποτέλεσμα ότι αποκλείει από την καταβολή χρηματοδοτικών ενισχύσεων τους φορείς διαλογής που δεν πληρούν προϋποθέσεις οι οποίες καθορίζονται στο πλαίσιο του εν λόγω μηχανισμού [91]. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ορίζει τις κρατικές παρεμβάσεις σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους, ανεξαρτήτως των χρησιμοποιούμενων τεχνικών [92].

129. Συνεπώς, δεν μπορεί a priori να αποκλειστεί ότι ένας τέτοιος μηχανισμός καθιστά δυνατή, στην πράξη, την ευνοϊκή μεταχείριση «ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, χορηγώντας τους τις εν λόγω χρηματοδοτικές ενισχύσεις.

130. Εντούτοις, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει συναφώς ότι, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, η δυνατότητα συνάψεως συμβάσεως με τον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης και, επομένως, λήψεως των χρηματοδοτικών ενισχύσεων που προβλέπει ο επίμαχος μηχανισμός φαίνεται ότι παρέχεται σε όλους τους επιχειρηματίες του τομέα που δραστηριοποιούνται σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

87 Βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Hansestadt Lübeck (C-524/14 P, EU:C:2016:971, σκέψη 58).

88 Πρβλ. απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, σκέψη 56).

89 Βλ. αιτιολογική σκέψη 31 και άρθρο 4 της οδηγίας 2008/98.

90 Ο μηχανισμός αποσκοπεί επίσης στη βελτιστοποίηση της διαχειρίσεως των αποβλήτων αυτών σε περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Συναφώς, βλ. αιτιολογικό μέρος της υπουργικής αποφάσεως του 2014.

91 Το Δικαστήριο χρησιμοποίησε ανάλογη μέθοδο αναλύσεως, αν και όσον αφορά εθνικό μέτρο που παρέχει φορολογικό πλεονέκτημα, στην απόφαση της 26ης Απριλίου 2018, ANGED (C-233/16, EU:C:2018:280, ειδικά σκέψεις 46 επ.).

92 Αποφάσεις της 26ης Απριλίου 2018, ANGED (C-233/16, EU:C:2018:280, σκέψη 47), και της 7ης Νοεμβρίου 2019, UNESA κ.λπ. (C-105/18 έως C-113/18, EU:C:2019:935, σκέψη 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

131. Επομένως, φαίνεται ότι, κατ' αρχήν, ο επίμαχος μηχανισμός δεν συνεπάγεται καμία δυσμενή διάκριση μεταξύ των επιχειρηματιών του τομέα όσον αφορά τη δυνατότητα προσβάσεως στις χρηματοδοτικές ενισχύσεις που προβλέπει ο επίμαχος μηχανισμός.

132. Ωστόσο, για να μπορέσει ένας φορέας διαλογής να συμβληθεί με τον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης και, συνεπώς, να είναι επιλέξιμος για τη λήψη των χρηματοδοτικών ενισχύσεων, η συγγραφή υποχρεώσεων προβλέπει ότι πρέπει να πληροί δύο προϋποθέσεις [93]. Πρώτον, οφείλει να τηρεί την εθνική νομοθεσία στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και της ασφάλειας των εγκαταστάσεων διαμετακομίσεως, συγκεντρώσεως, διαλογής και επεξεργασίας των αποβλήτων, ή αντίστοιχη νομοθεσία στις άλλες χώρες της Ένωσης. Δεύτερον, τα κέντρα του διαλογής πρέπει να πληρούν ετησίως κριτήρια επιδόσεων και ιχνηλασιμότητας, των οποίων σκοπός είναι να προωθούν κατά προτεραιότητα την ανάκτηση υλικών (επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και άλλα είδη ανακτήσεως υλικών).

133. Ειδικότερα, κατά τη συγγραφή υποχρεώσεων, πρώτον, τουλάχιστον το 90 % των αποβλήτων TLC που έχουν τύχει διαλογής πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ανακτήσεως υλικών (επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και άλλα είδη ανακτήσεως υλικών), δεύτερον, τουλάχιστον το 20 % των αποβλήτων που έχουν τύχει διαλογής πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ανακυκλώσεως (αφαίρεση ξεφτισμένων ινών και/ή καθαρισμός), προκειμένου να ενισχυθεί η ανάπτυξη της εν λόγω λύσεως ως συμπληρώματος της επαναχρησιμοποιήσεως, και, τρίτον, το 5 % των αποβλήτων κατ' ανώτατο όριο πρέπει να αποτελεί αντικείμενο διαθέσεως.

134. Συναφώς, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι τέτοιες αντικειμενικές προϋποθέσεις, στο μέτρο που σκοπούν να ευνοήσουν σημαντικά την ανάκτηση υλικών και ειδικά την ανακύκλωση, καθώς και να αποτρέψουν τη χωρίς ανάκτηση διάθεση των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα TLC, συνάδουν με τους μνημονευόμενους στα σημεία 122 και 123 των παρουσών προτάσεων σκοπούς της νομοθεσίας της Ένωσης στον τομέα των αποβλήτων και της διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών, οι οποίοι σκοποί υλοποιούνται με τη γαλλική νομοθεσία που εισήγαγε τον επίμαχο μηχανισμό [94].

135. Υπό τις συνθήκες αυτές, η πρόβλεψη τέτοιων κριτηρίων οδηγεί στη διάκριση των επιχειρηματιών που δεν βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση υπό το πρίσμα των σκοπών που επιδιώκει η νομοθεσία που καθόρισε τα κριτήρια αυτά [95].

136. Οι φορείς διαλογής των οποίων η τεχνική ικανότητα ή η οργανωτική δομή δεν τους παρέχει τη δυνατότητα να πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές βρίσκονται σε αρκούντως διαφορετική πραγματική κατάσταση, ώστε να θεωρηθεί ότι δεν είναι συγκρίσιμη, υπό το πρίσμα των εν λόγω σκοπών, με εκείνη των φορέων οι οποίοι, αντιθέτως, είναι σε θέση να τις πληρούν. Επομένως, οι εν λόγω φορείς, μην έχοντας πρόσβαση στις χρηματοδοτικές ενισχύσεις που προβλέπει ο επίμαχος στην κύρια δίκη μηχανισμός, δεν υφίστανται διαφοροποιημένη μεταχείριση δυνάμενη κατ' ουσίαν να χαρακτηριστεί ως «εισάγουσα δυσμενείς διακρίσεις».

137. Συνεπώς, ο επίμαχος μηχανισμός δεν παρέχει επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα στους φορείς διαλογής οι οποίοι, όντας σε θέση να πληρούν τα αντικειμενικά κριτήρια που καθορίζονται στη συγγραφή υποχρεώσεων, μπορούν να συμβληθούν με τον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης και, ως εκ τούτου, να έχουν πρόσβαση στις χρηματοδοτικές ενισχύσεις.

93 Βλ. κεφάλαιο VI, σημείο Β.

94 Πρβλ. απόφαση της 26ης Απριλίου 2018, ANGED (C-233/16, EU:C:2018:280, ειδικά σκέψη 53). Συναφώς, βλ. υποσημείωση 91 των παρουσών προτάσεων.

95 Πρβλ. απόφαση της 26ης Απριλίου 2018, ANGED (C-233/16, EU:C:2018:280, σκέψη 55). Συναφώς, βλ. υποσημείωση 91 των παρουσών προτάσεων.

138. Συναφώς, πρέπει εντούτοις να επισημάνω επίσης ότι, όπως παρατηρήθηκε στο σημείο 98 των παρουσών προτάσεων, φαίνεται ότι, στο πλαίσιο του επίμαχου μηχανισμού, ο ίδιος ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης μπορεί να προβλέπει πρόσθετα κριτήρια τα οποία οι φορείς διαλογής πρέπει να πληρούν προκειμένου να συμβληθούν με αυτόν. Στο πλαίσιο αυτό, έχει σημασία η παρατήρηση ότι η συγγραφή υποχρεώσεων προβλέπει ότι ακριβώς ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης είναι αυτός που καθορίζει, στην αίτηση εγκρίσεως και στη σύμβαση-πρότυπο που ο ίδιος έχει συνάψει με τους φορείς διαλογής, τις λεπτομέρειες της κατά τα ανάντη ιχνηλασιμότητας των αποβλήτων που τυγχάνουν διαλογής.

139. Πάντως, δεδομένου ότι το Δικαστήριο δεν διαθέτει επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία αυτά, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει αν οι εν λόγω προϋποθέσεις συνεπάγονται διαφοροποιημένη μεταχείριση η οποία μπορεί, κατ' ουσίαν, υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου με το επίμαχο καθεστώς σκοπού, να χαρακτηριστεί ως «εισάγουσα δυσμενείς διακρίσεις».

ΣΤ. Επί των επιπτώσεων του μέτρου στον ανταγωνισμό και επί του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

140. Όσον αφορά τις δύο άλλες προϋποθέσεις, που μνημονεύονται στο σημείο 41 των παρουσών προτάσεων, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να χαρακτηριστεί εθνικό μέτρο ως «κρατική ενίσχυση», δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι η επίμαχη ενίσχυση πράγματι επηρέασε το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και ότι όντως νοθεύθηκε ο ανταγωνισμός, αλλά πρέπει απλώς να εξεταστεί αν η ενίσχυση αυτή δύναται να επηρεάσει το εμπόριο αυτό ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό [96].

141. Ωστόσο, ο επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών δεν μπορεί να είναι αμιγώς υποθετικός ή να τεκμαίρεται. Ειδικότερα, πρέπει να διαπιστωθεί ο λόγος για τον οποίο το υπό εξέταση μέτρο μπορεί να επηρεάσει, με τις προβλέψιμες συνέπειές του, το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών [97].

142. Συναφώς, όσον αφορά την προϋπόθεση περί στρεβλώσεως του ανταγωνισμού, επισημαίνεται ότι, αν ο επίμαχος μηχανισμός παρέχει πλεονέκτημα στους συμβεβλημένους φορείς διαλογής το οποίο δεν θα διέθεταν υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς και το οποίο δύναται να υπεραντισταθμίσει το κόστος που συνδέεται με τις εργασίες ανακυκλώσεως και επεξεργασίας των εν λόγω αποβλήτων, το πλεονέκτημα αυτό είναι ικανό να ενισχύσει την ανταγωνιστική θέση των εν λόγω επιχειρηματιών σε σχέση με άλλες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις. Επομένως, δεν φαίνεται να υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το αν πρέπει να θεωρηθεί ότι πληρούται η προϋπόθεση αυτή.

143. Όσον αφορά την προϋπόθεση περί επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, επισημαίνεται, αφενός, ότι οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις αφορούν μόνον τα απόβλητα γαλλικής προελεύσεως. Ως εκ τούτου, δυνάμει του μηχανισμού, οι συμβεβλημένοι φορείς διαλογής παροτρύνονται να αναλάβουν μόνον το γαλλικό εμπόρευμα, εις βάρος του εμπορίου εντός της Ένωσης. Αφετέρου, αν η σύναψη συμβάσεως με την Eco TLC είναι προαπαιτούμενο για την είσοδο στη γαλλική αγορά διαλογής και ανακυκλώσεως των αποβλήτων που προέρχονται από τα προϊόντα TLC, το γεγονός αυτό θα μπορεί να καταστήσει δυσχερέστερη για τους επιχειρηματίες άλλων κρατών μελών την είσοδο στην αγορά αυτή. Υπό τις συνθήκες αυτές, φρονώ ότι ο επίμαχος μηχανισμός μπορεί να θεωρηθεί ικανός να επηρεάσει, με τις προβλέψιμες συνέπειές του, το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

96 Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, σκέψη 78 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Arriva Italia κ.λπ. (C-385/18, EU:C:2019:1121, σκέψη 42).

97 Απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 90 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

IV. Πρόταση

144. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο προδικαστικό ερώτημα του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Γαλλία) την ακόλουθη απάντηση:

1) Το άρθρο 107 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι μηχανισμός στον τομέα της διευρυμένης ευθύνης των παραγωγών για τη διαχείριση των αποβλήτων, όπως ο προβλεπόμενος από την επίμαχη εθνική ρύθμιση, με τον οποίο ιδιωτικός οργανισμός οικολογικής διαχείρισης μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, κάτοχος εγκρίσεως χορηγηθείσας από τις δημόσιες αρχές, εισπράττει εισφορές από τους διαθέτοντες συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων στην αγορά, οι οποίοι προς τούτο συνάπτουν με τον εν λόγω οργανισμό σύμβαση για την καταβολή εισφορών, με αντάλλαγμα υπηρεσία που συνίσταται στο να μεριμνά αυτός, για λογαριασμό τους, για την επεξεργασία των προερχόμενων από τα εν λόγω προϊόντα αποβλήτων και να καταβάλλει σε φορείς επιφορτισμένους με τη διαλογή και την ανάκτηση των αποβλήτων αυτών επιδοτήσεις των οποίων το ύψος καθορίζεται στην έγκριση βάσει περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων, δεν πρέπει, κατ' αρχήν, να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

2) Ωστόσο, στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο διαθέτει τα στοιχεία και τις λοιπές πληροφορίες σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά, που είναι αναγκαία για να πραγματοποιήσει πλήρη ανάλυση ως προς τον πιθανό χαρακτηρισμό του επίμαχου μηχανισμού ως «κρατικής ενισχύσεως», εναπόκειται να εξακριβώσει, πρώτον, αν οι συνεισφορές των εν λόγω διαθετόντων προϊόντα στην αγορά προς τον οργανισμό οικολογικής διαχείρισης έχουν de facto υποχρεωτικό χαρακτήρα, δεύτερον, αν, μολονότι τα επίμαχα κεφάλαια διαχειρίζεται ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης, μπορεί να θεωρηθεί, λόγω της ελλείψεως αυτοτέλειας του οργανισμού όσον αφορά τα κεφάλαια αυτά και λόγω της εκτάσεως των δημόσιων εξουσιών ελέγχου επί του οργανισμού, ότι τα εν λόγω κεφάλαια μένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών, τρίτον, αν υφίσταται αρκούντως άμεση σχέση μεταξύ του επίμαχου πλεονεκτήματος και μιας, τουλάχιστον δυνητικής, μειώσεως των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού και, τέταρτον, αν τα συμπληρωματικά κριτήρια που ο ίδιος ο οργανισμός οικολογικής διαχείρισης μπορεί να καθιερώσει και τα οποία οι φορείς διαλογής πρέπει να πληρούν για να συμβληθούν μαζί του συνεπάγονται διαφοροποιημένη μεταχείριση, η οποία δύναται, κατ' ουσίαν, να χαρακτηριστεί, υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου με το εν λόγω καθεστώς σκοπού, ως «εισάγουσα δυσμενείς διακρίσεις».